

SOLI DEO GLORIA

Solas

číslo 57

zima 2022

Izrael v dejinách spásy

1.- 6. část

A photograph of a snowy mountain landscape. A winding path or road is visible, leading through a field of snow-covered evergreen trees. The sky is clear and blue. The overall scene is serene and wintry.

**A pošle svojich anjelov...
a zhromaždia jeho vyvolených
od štyroch vetrov, od jedných končín
nebies až po ich druhé končiny.**

Matúš 24:31

Hviezda moja jasná

Hviezda moja jasná, ktorú zriem tak rád,
 skala moja pevná, nedobytný hrad,
 cieľ, čo k nemu v túžbe vpred sa uberám,
 /:chlieb, čo dušu sýti, Ty si, Pane, sám.:/

V Tebe blaho neba, lásky, mieru zdroj,
 Ty si v mdlobe sila, v púti vodca môj.
 Útechou si v strasti, v noci jasným dňom,
 /:v utrpení slasťou, v smrti životom.:/

Bez Teba tu klesám pod bremenom bied,
 v krutom boji s hriechom pád mi hrozí hneď.
 Bez Teba som pleva, vetrom zmietaná –
 /:v Tebe žitia základ, prameň žehnania:/

Tak vo viere prejdem s Tebou žitia púť,
 kým raz dáš mi v blahu neba spočinúť.
 V novej piesni vrúcne vďakou zaplesám:
 /:Zo seba nič nemám – Tys´ mi všetko sám!:/

*Spevník Duchovné piesne, Nitra 1987, pieseň č. 160.
 Publikované s láskavým súhlasom zostavovateľa spevníka.*

Obsah

Pokoj vám	2	Nezanedbať spasenie.....	14
Majte soľ v sebe.....	3	2 percentá z dane.....	22
Filemon	6	Navždy s Pánom (báseň)	23
Syn Boží v jasliach (báseň).....	8	Izrael v dejinách spásy – I.	
Svet nech nám je výstrahou	9	(1. až 6. časť)	24

Pokoj vám

*Milosť vám a pokoj nech sa rozmnoží pravou známosťou
Boha a Ježiša, nášho Pána.*

2. Petrov 1:2

Keď Pán Ježiš zomrel, učeníci nerozumeli všetkému tomu, čo sa stalo. Báli sa a mali strach o svoj život. Ale prišla k nim správa: „Pán Ježiš vstal z mŕtvych“. Kto im to zvestoval prvý, boli ženy, čo prišli ráno v prvý deň po sobote k jeho hrobu. Ale učeníci ich správe neverili (Marek 16:13). Keď bol večer toho istého dňa, Pán Ježiš prišiel do ich stredu a prvý, čo im povedal, bolo: „*Pokoj vám!*“ (Lukáš 24:36; Ján 20:19)

To, čo si teraz chceme pripomínať je, že prvý, čo Boh dáva človeku, je pokoj. Je veľa rôznych neistôt, veľa trápenia na tomto svete a všetci to vidíme okolo seba. Keď Pán Ježiš prichádza k vykúpenému Božiemu dieťaťu, prvý, čo mu hovorí, je: „Pokoj ti!“ V niektorých denomináciách majú tieto slová za pozdrav. Keď sa stretnú, podajú si ruky a povedia si: „Pokoj ti!“ Je to biblické, lebo tak aj Pán pozdravil svojich.

Prečo môžeme mať pokoj? Pokoj môžeme mať preto, lebo vieme, že Boh učinil pokoj. Skrze svojho Syna, Pána Ježiša Krista, skrze jeho obeť. Čítame o tom v Liste Efezským: „*Ale teraz v Kristu Ježišovi vy, ktorí ste boli kedysi ďalekí, stali ste sa blízkymi v krvi Kristovej. Lebo on je náš pokoj.*“

Boh hovorí k svojmu ľudu, a že je to on, ktorý k nemu hovorí, sa pozná podľa toho, že jeho slovo pôsobí pokoj. Čokoľvek nám ktokoľvek bude hovoriť, ako hovorí apoštol Pavol: „nech by to bol hoci aj anjel z neba“, ale ak to neprináša vykúpenému ľudskému srdcu pokoj, potom to nie je Božia reč. Apoštol Peter hovorí, že pokoj

a milosť sa nám rozmnožujú pravou známosťou Boha a Ježiša, nášho Pána. Pokoj a milosť sa nám majú rozmnožovať. Je to, ako keď rastlinka rastie a prináša plody. Takisto je to s evanjeliom: prináša ovocie po celom svete. Keď je naše srdce vystavené moci evanjelia, deje sa to, čo je napísané v epištole Pavla Rímskym: „*Lebo sa nehanbím za evanjelium Kristovo, lebo je mocou Božou na spasenie každému veriacemu, Židovi predne, i Grékovi*“ (1:16).

Nehanbím sa za evanjelium. V prvom rade ide o večné spasenie, čiže záchranu od Božieho spravodlivého rozsudku, že odplatou za hriech je smrť. Ale pod spasením treba rozumieť aj každodennú záchranu: „*Lebo spravodlivosť Božia sa v ňom zjavuje z viery vo vieru, ako je napísané: Ale spravodlivý bude žiť z viery*“ (verš 17). Pán Boh nám dal pomocníka – Svätého Ducha, aby nás uvádzal do pravej známosti, a aby sa v našom živote množili milosť a pokoj. Vieme, že máme milosť a v nej je pomoc na to, aby nás Pán Boh zachránil, vytrhol z akejkoľvek ťažkosti či problému.

Bol to prorok Habakuk, ktorý ako prvý už dávno oznamoval, že „Spravodlivý bude žiť z viery“. V krátkosti si pripomenieme, že prorok Habakuk prorokoval príchod krutého nepriateľského národa Chaldejcov.

Dialo sa to s Božím dovolením. Keď to prorok vo videní videl, veľmi sa toho desil. Vyčítal Bohu, že sa to má stať. Hospodin mu zjavil, že je to preto, lebo chcel učiniť súd nad

hriechom Izraela, ktorý nežil podľa Božieho zákona a chcel ho tak prečistiť. Habakuk oznamuje, že aj napriek tomu, že na národ príde pohroma, že príde vojna, že bude zničená zem, „spravodlivý bude žiť z viery“.

Spravodlivý bude žiť z viery. To je jednoducho vzorec, ktorého, keď sa budeme držať, budeme mať pokoj a milosť od Boha.

Habakuk pochopil, aký je Boží zámer s Izraelom. „*Počul som, a zatriaslo sa moje lono, na ten hlas sa chveli moje rty; hniloba vošla do mojich kostí, a triasol som sa na mieste, kde som stál, že sa mám upokojiť na deň súženia, na deň, keď príde hore proti ľudu ten, ktorý ho bude hubiť*“ (3:16). A napriek tomu všetkému, že to vedel, čo sa na tento ľud valí a v podstate aj na neho, predniesol dobre známe nádherné verše, ktoré si môžeme prečítať v 3. kapitole (verše 17 až 19): „*Keby hneď aj nekvitol fík a nebolo by úrody na viničoch; keby sklamlalo dielo olivy a polia by nedorobili potravu; keby drobné stádo bolo odrezané od košiaru a nebolo by hoväda v stajniach, ja sa jednako budem veseliť v Hospodinovi, budem plesať v Bohu svojho spasenia. Hospodin, Pán je mojou silou a robí moje nohy ako nohy jeleníc a dáva mi kráčať po svojich výššinách*“. Vidíme, čo mu Boh vlastne hovorí? Napriek tomu, že prídu strašné veci na tento národ, ty sa máš upokojiť, lebo ja som s tebou.

My si toto môžeme aplikovať na seba a na dnešnú dobu. Počúvame zlé správy: nebude plyn, pšenica je ťažko dostupná. Ľudia sa naozaj môžu báť, či budú mať čo jesť, či si budú môcť dovoliť kúriť vo svojich obydliach. Dnes je to ako za čias Habakuka. História sa opakuje. V ľuďoch sú obavy a strach. Ale Boh hovorí tým, ktorých si vykúpil svojou krvou: „Ty sa upokoj, dôveruj mi“ (pozri verše 18 a 19). A toto je to krásne, čo nám Boh dáva. Môžeme mať pokoj, radosť v čase nepokoja, v čase neistoty.

Svet brojí sám proti sebe. Je to všetko tak, ako predpovedá Písmo. My sa ale máme upokojiť vo svojom Bohu a čakať na neho – On nám dá radosť. To je úplne niečo iné ako to, čo dáva tento svet. Ľudia v tomto svete hovoria, že dobre už bolo. A my, Božie deti, čo hovoríme? My na to dobré ešte len čakáme. Presný opak. A prečo je to tak? Lebo Hospodin, Pán je našou silou. Toto si ponechajme a podržme a potešujme sa v tom, že keď čokoľvek aj príde na tento svet, Boh chce, aby sme mu dôverovali a žili vierou. Evanjelium naozaj prináša ovocie. V ňom je skrytá radostná zvesť a je skrytý recept na šťastný život. Je v ňom ukrytá sila na odolávanie pokušeniam. To všetko máme v ňom, v Bohu. Radujme sa v Hospodinovi, plesajme v ňom a tak si uvedomme, že Pán Ježiš je a vždy bude našou silou.

Michal Súčan

Majte soľ v sebe

Myslím si, že väčšina ľudí by chcela byť pre spoločnosť, v ktorej žije, skôr pozhnaním, než opakom. Ale ako dnes uvidíme, možnosť mať pozitívny dosah na svet nezávisí ani tak od toho, čo robíme, ako od toho, čím sme.

[Ježiš povedal:] „Soľ je dobrá. Ale keby sa soľ stala neslanou, čím ju osolíte? Majte soľ v sebe a majte pokoj medzi sebou!“

Marek 9:50,51

Citovaný verš začína slovami: „*Sol' je dobrá*“. Aké dobré vlastnosti soli nám prídu na myseľ? Samozrejme, sol' dodáva jedlu, ktoré ňou posypeme, chuť, čím sa niekedy nevýrazné jedlo zmení na niečo skutočne chutné. Ďalšou vlastnosťou soli, na ktorú možno v dnešnej dobe chladničiek zabúdame, je jej schopnosť konzervovať. Kedysi sa jedlo (napríklad mäso) zasypávalo soľou, aby sa rýchlo nepokazilo. Obe tieto vlastnosti – chuť a konzervácia – sú relevantné pre náš článok.

V Kázni na vrchu, v piatej kapitole Matúšovho evanjelia povedal Ježiš svojim skutočným nasledovateľom: „*Vy ste soľou zeme*“. V akom zmysle pokladá Ježiš skutočne veriacich v neho za sol' zeme? V takom zmysle, že svojou prítomnosťou v spoločnosti zabraňujú, aby sa existujúca skazenosť ešte viac prehĺbila. Pán používa ich príklad, slová a modlitby, aby do určitej miery zastavili príliv zla, ktorý prináša hriech. Keď biblicky veriaci žijú dôsledne a snažia sa z Božej milosti a sily konať dobro, hoci by to znamenalo plávať proti prúdu, sú pre spoločnosť pozhnaním. Tak ako mal Pán Ježiš pozitívny vplyv na svet, aj keď ním často opovrhovali a nakoniec ho zavrhli, v oveľa obmedzenejšej miere má verný nasledovník Krista pozitívny vplyv na svoje okolie. Podobne ako sol', spomaľuje proces kazenia v spoločnosti a zároveň pozitívne pôsobí – aspoň z perspektívy Boha – dodávaním príjemnej chuti. Apoštol Pavol vyjadruje podobnú myšlienku v druhom liste Korintským, 2. kapitole, keď hovorí: „*Lebo sme Kristovou dobrou vôňou Bohu medzi tými, ktorí dochádzajú spasenia, i medzi tými, ktorí hynú.*“ Teda biblicky veriaci

má „negatívny“, konzervačný účinok na spoločnosť a rovnako aj pozitívny, pridávajúci chuť.

Pán nás však v tomto texte varuje, že rovnako ako môže sol' stratiť slanosť, aj kresťan môže stratiť svoju pôsobnosť (schopnosť pôsobiť na okolie). Ako sa to môže stať? Stane sa to, ak je neverný a začne sa prispôsobovať tomuto zlému svetu, prijímať jeho spôsoby. Vtedy sol' už viac nebráni skazenosti v spoločnosti a chuť alebo sladká vôňa Krista sa stráca. To prakticky znamená, že tam, kde je málo kresťanov alebo sú neverní, úpadok a zhoršenie morálky v spoločnosti nemá čo ovládať.

Ako dokáže veriaci v Krista zabrániť strate slanosti, a teda schopnosti pôsobiť na okolie? Ježiš hovorí, že veriaci v neho musia mať v *sebe* sol'. Inými slovami, tento princíp spravodlivého a svätého spôsobu života musí vychádzať zvnútra, zo samotného srdca človeka. Toto je veľmi dôležitý moment, pretože to môže dosiahnuť len človek, ktorého srdce bolo zmenené. Neobráteneý človek sa môže snažiť byť dobrým, žiť mravný život, byť nábožným a pomáhať druhým, ale hlavným zámerom jeho života nie je páčiť sa Bohu a ctiť si Boha, ale páčiť sa sebe samému. Tento rozdiel medzi pravými veriacimi, ktorí majú obnovené srdcia a sú soľou zeme, a tými, ktorí stále patria tomuto svetu, sa niekedy vyjadruje rozlíšením na tých, čo sú z Ducha (znovuzrodení) a tých, čo sú z tela (tí, ktorí nemajú nové srdce). Apoštol Pavol o tom píše: „*Lebo tí, ktorí sú podľa tela, myslia na veci tela, a tí, ktorí sú podľa Ducha, na veci Ducha. Lebo myseľ tela je smrť, ale myseľ Ducha je život a pokoj, pretože myseľ tela*

je nepriateľstvom naproti Bohu, lebo sa nepodriaďuje zákonu Božiemu, lebo sa ani nemôže podriaďiť. A tí, ktorí sú v tele, nemôžu sa ľúbiť Bohu.“ (Rímskym 8:5-8) Takže len o tých, ktorí majú nové srdcia a v ktorých pôsobí Svätý Duch, možno povedať, že sú ako soľ zeme; iba oni majú soľ v sebe. Všetci ostatní, akokoľvek sa zdajú byť náboženský a morálne bezúhonní, patria svetu, majú telesnú myseľ a sú nepriateľskí voči pravému Bohu. Nedá sa byť niekde medzi.

V našom citáte je teda posolstvo pre veriacich v Ježiša Krista a jedno je pre neveriacich. Toto je posolstvo pre veriacich: Bratia a sestry, Pán nás opísal ako soľ zeme. Preto máme veľkú zodpovednosť za zachovanie svojej chuti, ak máme účinne pôsobiť v tomto svete na zabrzdenie skazenosti a priňašať Kristovu vôňu do spoločnosti, v ktorej nás Pán povolal žiť. Aby sa nám to v tom darilo, nielenže musíme mať v sebe soľ udržiavaním blízkeho vzťahu s Pánom prostredníctvom modlitby, štúdia Biblie a poslušného života, ale musíme tiež udržiavať dobrý a zdravý vzťah s ostatnými veriacimi. S Božou pomocou musíme odstrániť všetku závisť, súperenie a odpor a považovať iných za lepších, než sme my sami. Ak nie, riskujeme, že stratíme slanosť a staneme sa v tomto svete neúčinnými. To je niečo, čo si v tom čase museli vziať k srdcu aj Pánovi apoštolí, keďže medzi sebou diskutovali, ktorý z nich je najväčší. „*Nie*“, hovorí Pán Ježiš, „*majte pokoj medzi sebou*“.

Teraz niekoľko slov pre tých čitateľov, ktorí nemôžu o sebe tvrdiť, že sú soľou zeme. Viete, že medzi vami a ostatnými ľuďmi okolo vás nie je

žiadny základný rozdiel? Nikdy ste nezažili premenu srdca, ale skôr ste žili svoj život pre seba a podľa definície Biblie žijete podľa tela, a nie podľa Ducha. Nech sa správate akokoľvek dobre a koľkokoľvek dobrých skutkov vykonáte, nemôžete mať hlboký, trvalý a pozitívny vplyv na spoločnosť okolo vás, pretože pokiaľ zostanete vo svojom súčasnom stave, sami ste súčasťou problému. Ba čo viac, Písmo opisuje váš stav ako stav duchovnej smrti, pretože váš hriech vás oddelil od Boha a postavil do nepriateľstva s ním. Naozaj, ako hovorí Pavol vo vyššie citovanom texte, vo svojom súčasnom stave sa nemôžete páčiť Bohu.

Ako sa môžete zmeniť a prijať život a pokoj a stať sa soľou zeme? Je tu úžasná správa, že Pán Ježiš Kristus prišiel na túto zem, aby odstránil nepriateľstvo, ktoré bolo medzi nami a Bohom. Zomrel za hriešnikov, ako sme boli my, aby sme boli zbavení svojho stavu smrti a odsúdenia a dostali nový duchovný život. Pán Ježiš svojou smrťou na kríži dosiahol pokoj a zmierenie pre všetkých, ktorí činia pokánie zo svojich hriechov a skutočne dôverujú Spasiteľovi. Takže to, čo musíš urobiť, priateľu, nie je zdvojnásobiť svoje úsilie, aby si bol dobrý, ale uznať pred Bohom, že si hriešnik, ktorý potrebuje odpustenie. Len Pán Ježiš svojou smrťou na kríži ti môže odpustiť a dať ti nový život. Keď uveríš v Spasiteľa na spasenie, nielenže získaš nový duchovný život a budeš mať živý vzťah s Bohom, ale staneš sa aj soľou zeme a budeš požehnaním pre tento skazený a hriešny svet.

Michael Steedman

Filemon

Môžete si všimnúť, že list Filemonovi je napísaný zhromaždeniu a obsahuje niektoré veľmi jemné detaily, pokiaľ ide o náležitosti, ktoré pristanú Božiemu ľudu a ktoré sú užitočné, keď si ich všímame. Ale chcem sa nimi zaoberať základným, jednoduchým spôsobom.

Onezim je symbolom každého človeka, lebo bol otrokom na úteku a každý človek od prirodzenosti je takýmto otrokom – utečencom. Nevieť, ako Filemon nadobudol právo na neho, či kúpou, alebo bol narodený v jeho domácnosti, ale bezpochyby mal na neho nárok, a pre Onezima to bolo veľmi vážne, keď to ignoroval. Bolo to ešte zosilnené morálnou znamenitosťou Filemona. Samotné jeho meno znamená „Milovník“. Pavel hovorí o ňom ako o „milovanom“ a nazýva ho naším „spolupracovníkom“. Aj jeho manželka musela byť pozoruhodne dobrá žena. Pavel hovorí o nej ako o „milovanej Apfii“.

Aj zhromaždenie bolo v ich dome a keď sa apoštol prihovára Filemonovi, dodáva: „lebo som sa dopyčul o tvojej láske a viere, ktorú máš k Pánu Ježišovi a ku všetkým svätým.“ Aké ovzdušie lásky naplňovalo tento dom! Onezim sa tejto láske obrátil chrbtom. Názorný príklad hriešnika! Boh má nepopierateľné nároky na každého človeka. On má nárok na všetkých ľudí ako Stvoriteľ, a predsa je to pravda o jednom každom z nás, ako o Balsazárovi, keď ho obžaloval Daniel: „...Boha, v ktorého ruke je tvoj dych, a ktorého sú i všetky tvoje cesty, si neoslavoval“ (Daniel 5:23). Ale o koľko väčší je Boží nárok v morálnej dokonalosti jeho samého! Plné svetlo o tom nezažiarilo naraz. Ale teraz, keď

že Boží Syn prišiel, on urobil známym Božie srdce a všetko, čím je Boh v svojej nekonečnej láske.

Potom je tu iná čiara spojená s Bohom, na ktorú veľmi rád myslím, a moja myseľ sa často k tomu vracia s hlbokou vďačnosťou. Je to jeho prezieravá ochranná starostlivosť. Hľadím späť na svoj život ako mladého muža a rozhliadam sa. Vidím mnohé nástrahy, pasce a nebezpečenstvá, do ktorých ma mohlo priviesť moje srdce, keby ma celú tú dobu bedlivo nestrážil Boh, ktorého som nepoznal. Veľa ráz ma zachoval pred vecami, ktoré mohli privolať nešťastie na celý môj život a okradnúť ma o výsadu najmenej služby v spojení s jeho svedectvom. Pomysli, čo to je obrátiť sa chrbtom takému Bohu!

Ak viete niečo o ovciach, možno viete, že niekedy v stáde majú „vedúceho barana“ so zvoncom na krku, ktorý vedie ovce. Ak tento baran zide na scestie, je to vážne, lebo kdekoľvek ide, do hlbokej priepasti alebo jamy, celé stádo ho bude nasledovať. Nuž Adam bol „vedúci baran“. Onezim bol rozhodnutý odpútať sa od svojho pána a zbaviť sa ho. Nemal rád obmedzenie. A ako je to s *tebou*? Máš rád božské obmedzenie? Nenávisť k božskému obmedzeniu je očividná všade. Môžeš to vidieť dokonca v deťoch. Písmo hovorí: „Vy, deti, poslúchajte svojich rodičov v Pánovi, lebo to je spravodlivé“ (Efezkým 6:1). Písmo predpokladá, že

rodičia budú mať Božiu myseľ, aby reprezentovali svojim dieťkam Boha a v poslušnosti rodičovskej autorite ich dieťky nájdu praktické spasenie.

Onezim bol rozhodnutý odtrhnúť sa a utiecť od svojho Pána. Jedno staré príslovie hovorí: „Uvidieť Rím a zomrieť.“ On počul o jeho uliciach, panských sídlach, o koloseu a jeho skvelých predstaveniach vo vnútri jeho múrov, i povedal si: „Musím vidieť Rím.“ Spomínam si, keď som sa ako mladý muž prvý raz vylodil na jeho pobreží. Bol som vychovaný pod bohobojnou starostlivosťou s ohľadom na rodičovskú autoritu, ale bol som ďaleko od toho všetkého a myslel som si: *Teraz si môžem robiť, čo sa mi páči!* Bol som dieťa na úteku z domova, utečenec ako Onezim.

Konečne sa Onezim dostáva do Ríma! A potom je zajatý. Ako? Prostredníctvom iného otroka! Otroka Ježiša Krista, chudobného väzňa. Zrejme sa Onezim dostal do väzenia. Čo ho tam dovedlo? Jeho vlastná vôľa.

Prečo bol Pavel vo väzení? Pre svoju vlastnú vôľu? Nie! On tam bol pre Božiu vôľu. A čo tam robil? Mal pôrodné bolesti. Pre koho? Pre duše – pričom splodil synov. A tento utečený otrok prichodí pod silné pôrodné bolesti tohto Ježišovho väzňa a je splodený – syn vo viere.

Ale Pavel nie je len aktívny na línii života; on je aktívny v spojení so *spravodlivosťou*. On zaisťuje Onezimovi odpustenie jeho priestupkov. Ako to môže urobiť spravodlivo? Tým, že sebe započítal všetok bankrot, všetko zlyhanie tohto človeka. Nič neprehliada. Aký to obraz Ježiša! Práve toto zajalo moje srdce. Bol som utečený otrok, totálny Onezim, smerujúci k väzeniu smrti,

s večnou záhubou pred sebou, keď ma Boh prostredníctvom svojho Ducha prebudil. Bola to veľmi vážna, ale aj požehnaná chvíľa, lebo vtedy a tam som spoznal, že Ježiš šiel do väzenia smrti, aby mohol zaistiť Bohu právo dať mi odpustenie všetkých mojich hriechov.

Ujmem sa reči Pavla v tomto liste a so svätou úctou ju použijem na Ježiša. Počujem, ako sa prihovára Bohu týmito slovami: „Ak tá v niečom poškodil, alebo ti je niečo dlžen, mne to pripočítaj! Ja, Ježiš, som to napísal vlastnou rukou, ja zaplatím.“ Kde to napísal? On to napísal nezmazateľne na kríži.

Potom Pavel posielal Onezima znova späť. V tomto mladom obrátenom videl materiál, ktorý mohol byť použitý v službe Krista, ale Pavol neposlal nikoho zo svojich obrátených do diela, pokiaľ neboli priehľadní vo svojich vzťahoch s Bohom. Pavel ho posielal späť veľkolepým spôsobom. Akoby hovoril: „Počítam s tvojím prijatím tohto utečeného otroka, práve tak, ako by si ty kráľovsky privítal mňa.“

Nazdávaš sa, že Kristus by ťa postavil do prítomnosti Božej na nejakej nižšej úrovni? Nie! Keď počúvam Pána Ježiša, ako hovorí Otcovi v Ján 17, vidím so svätou radosťou miesto, ktoré on pre mňa získal. Tú istú myšlienku máme v liste Efezkým 1. „Omilostení v *Milovanom*“ (verš 6).

Potom Pavol dodáva: „Ved' možno práve preto bol odlúčený od teba na čas, aby si ho vlastnil naveky.“ Toto je odpoveď na mnohú slovnú námietku. Po všetkých stránkach ľudia môžu spochybňovať Božie cesty. Hovoria: *Ak je Boh milosrdný, prečo nezachoval svoje stvorenie v nevine?* Som si istý, že Boh aj človek týmto pádom nekonečne získali.

Ked' márnokratný syn odišiel z domu, bol dobre oblečený – ilustrácia Adama v nevine – ale v ďalekej krajine stratil tento odev a vrátil sa v handrách. Ked' bol však raz oblečený do najlepšieho rúcha – KRISTA – nikdy ho nestratil a ani ho nemohol stratiť. Opakujem, Boh aj človek pádom získali.

Som si istý, že Onezim po svojom návrate dostal pohľad do srdca Filemona, aký predtým nikdy nemal. Skutočne, Pavel teraz môže hovoriť o ňom ako

o „užitočnom“ a Kolosenským dáva to najvyššie odporúčanie, keď ho spomína ako „verného a milovaného brata“. Taký je účinok milosti!

Čo aká požehnaná bola nevinnosť a odpočinok v rajskej záhrade, v dôsledku pádu Boh v Kristovi zjavil seba samého takým spôsobom, ako ho Adam nikdy nepoznal ani nemohol poznať. Boh prijal človeka v Kristovi na uspokojenie svojho srdca, aké nikdy nemohol mať v nevinnom Adamovi.

Herbert Gill

Syn Boží v jaslích

Zrúc Teba, ako, slávy Pane,
k nám zostupuješ z výsosti,
zvest' úžasnú sa dozvedáme,
že Boh to prišiel v ľúbosti.

Tak v jaslích ležať vidíme Ťa,
Ty nemal si tu domov, vlast',
Tys' prišiel, Pane, v temno sveta
niest' s nami každú našu strasť.

Ach, ako slávne započal sa
ten život Tvoj tu, plný bied
a milosti, čo snažila sa
dať človekovi Boha zrieti!

Ó, nevýslovné milovanie!
Ty abys' mohol s nami byť,
si nezriekol sa, drahý Pane,
ni detstva, mdloby, chudoby.

My v Tvojej slabosti Ťa zrieme
v tých jasličkách a na kríži,
my Tvoju tichosť milujeme,
žes' v toľkú strasť sa ponížil.

A cez oponu človečenstva
nám žiari božskej slávy jas.
Zvest' blahá! Láska nadpozemská
k nám zostúpila zhojiť nás.

J. N. Darby

Svet nech nám je výstrahou, Pavol vzorom a láska hnacím motorom

Usiluj sa, aby si skoro prišiel za mnou. Lebo...

2. Timotejovi 4:9-22

Čítame tu, že Trofim je zanechaný v Miléte nemocný (4:20). Ani v ranej cirkvi sa nevyhli chorobám. Vidíme, že nemoc nie je to, čo prichádza ako trest na človeka, ale je to niečo prirodzené, čomu sa nikto nevyhne, či ide o kresťana alebo neveriaceho. Jednoducho, žijeme v porušenom, hriešnom svete, kde vládne smrť, kde sú choroby a nespravodlivosť. A vieme dobre, že na tomto svete už nikdy nebude dobre a spravodlivo, kým nepríde Pán Ježiš a kým neustanoví svoje kráľovstvo spravodlivosti, pravdy a pokoja. A to aj očakávame.

Vraciame sa opäť k Pavlovi do chladného a vlhkého väzenia, v ktorom očakáva svoj koniec. Hodnotí svoj život a keď sa obzerá späť, môže konštatovať, že dokonal beh, vieru zachoval a to, čo ešte očakáva, je koruna spravodlivosti. Je to jeho nádej, v ktorej žije. Túto korunu má dostať nielen on, ale každý, kto miluje Pána Ježiša Krista. Preto sme sa aj my zastavili nad týmito Pavlovými slovami a usúdili sme, že je dôležité, aby sme sa zamysleli a prehodnotili svoje životy. Je užitočné obzrieť sa dozadu a pýtať sa, či je v našich životoch všetko v poriadku, či kráčame vo viere, aby sme nakoniec aj my mohli povedať: vieru som zachoval, dobrý boj som bojoval. Nevieme, koľko má kto času na tomto svete. Nevieme, kedy nás Pán odtiaľto odvolá. Potrebujeme byť pripravení, aby nás ten deň neprekvapil, či už to bude jeho druhý príchod alebo čas nášho odchodu do večnosti. Máme byť bdelí a očakávať jeho príchod. Pán Ježiš nás v tomto napomína: „*A tak bdejte, lebo neviete, kedy príde pán domu, či večer či o polnoci, či*

keď spieva kohút a či ráno, aby príduc znenazdania nenašiel vás spať. A čo vám hovorím, všetkým hovorím – bdejte!“ (Marek 13:35-37) To sú Pánove slová určené nám všetkým. Takže potrebujeme zostávať bdelí, ostrážiti, nech nepospíme, ale očakávame jeho príchod.

Máme pred sebou záver tohto listu a zároveň aj záver Pavlovho života. Pavol už Timotejovi odovzdal mnohé ponaučenia aj inštrukcie pre jeho ďalšiu službu. Prechádzali sme si ich verš po verši. V nádeji píše tento list a očakáva, že Timotej ho príde navštíviť. Dúfa, že ešte uvidí svoje milované dieťa. A Pavlovi na záver ostáva už len odovzdať pozdravy. Uložil Timotejovi, aby pozdravil jeho starých priateľov, Prisku a Akvilu a Oneziforov dom (19. verš).

A potom odovzdáva pozdravy od tých, ktorí sú v Ríme. To sú tí, čo sú možno práve teraz ustráchaní alebo sa možno práve teraz skrývajú, keďže v Ríme prepuklo veľké prenasledovanie kresťanov. Mená, ktoré sú vo verši 21 uvedené, Eubulus, Pudens, Linus,

Klaudia, sú nám neznáme, vyskytujú sa len na tomto mieste. Nepoznáme tých ľudí, ale môžeme sa domnievať, že sú súčasťou cirkvi v Ríme, ktorá už isto nemá také pôsobenie ako pred prenasledovaním. Posledné Pavlove slová, ktorými zapečatuje tento list a ktorými zapečatuje aj svoj život, sú: „*Pán Ježiš Kristus nech je s tvojím duchom. Milosť s vami. Amen.*“ (verš 22) a list posíla.

A hoci nemáme záznam o tom, po kom bol tento list poslaný, osobne som presvedčený, že to bol človek, ktorý sa volal Onezifor. Je spomenutý v 19. verši, ale najmä v 1. kapitole, vo veršoch 16 a 17. Tam Pavol píše: „*Nech dá Pán milosrdenstvo domu Oneziforovmu, lebo ma mnoho ráz občerstvil a nehanbil sa za moju reťaz. Ale keď prišiel do Ríma, usilovne ma hľadal i našiel.*“ Bol to Onezifor, ktorý prišiel z Efezu preto, že v Efeze slúžil. Hľadal Pavla v Ríme. Mnohí, ako Pavol píše, od neho odišli, ale Onezifor sa nehanbil za Pavla ani za to, že je väzeň. Hľadal ho, až kým ho nenašiel. A bol to práve on, kto ho občerstvil. A nielen svojou prítomnosťou, ale iste aj mnohými materiálnymi vecami, ktoré Pavol potreboval. Možno jedlom, možno šatstvom, možno čímkol'vek iným. Ale vráťme sa k duchovnej stránke.

Pavla, ako som spomínal, vidíme tesne pred smrťou, ale nachádzame ho žiť v nádeji. Žije v istote a nádeji, že Pán ho zachová od zlého a uvedie do svojho nebeského kráľovstva – nikdy túto nádej neopustil: „*Pán ma vytrhne a zachová od každého skutku zlého a zachráni a uvedie do svojho nebeského kráľovstva, ktorému sláva na veky vekov. Amen*“ (verš 18). Pavol žije vo veľkej istote a v nádeji, hoci, ako píše, je všetkými opustený a sám.

Zostal s ním iba Lukáš (verš 11): „*Lukáš je samotný so mnou*“, všetci ostatní ho opustili. Vyzerá to tak, že ho opustili aj tí, ktorí mu boli najbližší.

Určite ste si všimli, že sme zmenili postup – teraz postupujeme opačným smerom: ideme od záveru kapitoly smerom dopredu. V 14. a 15. verši čítame: „(14) *Kotlár Alexander mi spôsobil mnoho zlého. Nech mu odplatí Pán podľa jeho skutkov,* (15) *ktorého sa aj ty vystríhaj, lebo sa veľmi protivil našim slovám.*“ Tento kotlár Alexander protivil sa slovám apoštolov. Bol to človek, o ktorom vieme len toľko, že spôsobil Pavlovi mnoho zlého. Protivil sa učniu apoštolov a je dosť možné, že bol jedným z tých, ktorí sa pričínili o to, aby bol Pavol uväznený. Keď Pavol hovorí, že mu spôsobil mnoho zlého, tak to muselo byť niečo, čo bolo popri Pavlovej službe výnimočné, čo vyčnievalo nad iné zlé veci, ktoré sa mu diali alebo nad všetky tie zlé skúsenosti, ktoré Pavol zažil. Tým, že upozorňuje Timoteja: „*Aj ty sa ho vystríhaj*“, tak to vytvára obraz o tomto človeku, aký asi bol. Možno išlo o jeho krutosť, podlosť, o veľkom sebavedomí tým, ako sa protivil slovám apoštolov. A napriek všetkému, čo mu tento človek spôsobil, Pavol hovorí: „*nech mu odplatí Pán podľa jeho skutkov*“. Žiadne výčitky, žiadne zlorečenie, lebo vie, že Pánova je pomsta – Pán odplatí. Vidíme v tom Pavlov charakter: *odovzdať všetko Pánovi a na Pána sa vo všetkom spoľahnúť*. Hoci je blízky opustený a v tej emocionálne vypätej situácii zostáva v ľudskej rovine úplne sám, vo verši 17. píše: „*Ale Pán stál pri mne a posilnil ma...*“ Vidíme tu Pavlovu istotu a dôveru. Nezostal sám. Pán bol pri ňom a posilňoval ho. A to

bol dôvod, prečo mohol pokračovať v službe zvestovania evanjelia: „...aby mnou bola plne vykonaná kázeň evanjelia a aby ho počuli všetky národy, a bol som vytrhnutý z tlamy leva“.

Pán neopúšťa svojich služobníkov. Pán je vždy verný, nezanechá ani neopustí. On je ten, ktorý vytrhuje. Ten, ktorý aj zachováva (verš 18). Jedine v Pánovi máme takúto nádej. On je našou silou, ktorá dá vytrvať a vytrvať až do konca. Nie z vlastnej sily, z vlastných schopností, len v Pánovej sile.

Takže v jeho sile máme byť tými, ktorí zostanú verní aj svojmu bratovi, aby ho neopustili. V 1. Jánovom liste 3:16 je napísané: „lebo sme povinní klásť duše za bratov“. Sme povinní klásť duše za bratov. Lahko sa to povie. Aká jednoduchá veta. Ale kto z nás to naplňa? Kto z nás je schopný to urobiť? My ľudia máme tendenciu zutekať už pri najmenšom probléme. Vyhnúť sa nepríjemnostiam, zľahčiť si cestu. Vyhnúť sa utrpeniam. Kto z nás chce trpieť? Vyhýbame sa týmto veciam. Vidíme to na Pavlových blížkych. Pavol bol v problémoch, a všetci ho opustili.

Je to presný opak toho, na čo Pavol upomína Timoteja. Napríklad 2. kapitola 3. verš: „Ty teda znášaj zlo ako dobrý vojak Ježiša Krista“, „... ťa upomínam, aby si roznechoval dar Boží, ktorý je v tebe, daný ti vloženíím mojich rúk. Lebo nám nedal Boh ducha bojzlivosti, ale moci a lásky a zdravého rozumu“ (2. Timotejovi 1:6). Nezláčuj si cestu, ale zápas zákonite, aby si bol korunovaný (2. kapitola 5. verš). Trp, čo príde zlé (4:5). Všetky tieto napomenutia sú dobré aj pre nás a zvlášť v tejto dobe. Aby sme v utrpení a znášaní zlého boli vycvičení, aby

vtedy, keď príde konkrétna extrémne zlá situácia, sme vedeli, čo treba urobiť a ako sa zachovať. Je to náš praktický výcvik. Je to príprava na to najhoršie, čo nastáva s koncom príchodu posledných dní, ktoré sú pred nami.

Musíme sa v tom cvičiť a „v čase mieru sa pripraviť na vojnu“, na boj, na problémy a na krízovú situáciu, aby sme v nej obstáli vo viere. V zlej dobe sa ukazuje, kto si vieru zachová až do konca – alebo sme len druhá či tretia pôda? Pán Ježiš hovorí, že keď prídu do života starosti a prenasledovania, práve vtedy odpadávajú ľudia malej viery (Lukáš 8:13-14). A to je to, čo vidíme v 10. verši tejto kapitoly.

Celá 4. kapitola je smutná a v 10. verši je uvedený: „Démás ma opustil zamilujúci si terajší svet a išiel do Tesaloniky, Krescens do Galácie, Títus do Dalmácie“. Démás opúšťa Pavla. Ten, ktorý bol roky s Pavlom ako jeho spolupracovník, zrazu opúšťa Pavla. Lenže vec je o to horšia, že príčina jeho odchodu je, že si zamiloval svet. Musíme si uvedomiť, že v tej dobe zúrilo prenasledovanie. Démás zrejme popri Pavlovi zažil často nevôľu zo strany Židov aj pohanov, ale teraz ide takpovediac do tuhého kvôli prenasledovaniu. Pavol je v prísnom väzení. Ako sám píše, už mu ide o život.

Rovnako Kreščens a Títus odchádzajú od Pavla. Neodchádzajú však preto, že si zaľúbili svet, ale idú k bratom. A to jeden do Galácie, druhý do Dalmácie. Pavol im to schvaľuje a je dosť možné, že práve Pavol ich tam dokonca ešte aj posielal, tak ako Tychika poslal do Efezu (12. verš).

Démás však od Pavla odišiel s úplne inými úmyslami. Zamiloval si vtedajší

svet. To je niečo, čoho sa máme vystríhať, aby sme sa nezaplietli s tým, z čoho sme už raz boli vytrhnutí, od čoho sme boli očistení. Aby sme sa nevrátili k tomu, od čoho sme boli umytí. O tom sú mnohé výstrahy v Písme: „(21) *Lebo by im bolo lepšie bývalo nepoznať cestu spravodlivosti, ako poznajúcim odvrátiť sa od vydaného im svätého prikázania.* (22) *Prihodilo sa im, čo hovorí pravdivé prislovie: Pes sa navrátil k svojmu vlastnému vývratku a umytá sviňa pováľat sa v blate*“ (2. Petrov 2:21-22). Aj Démas nasledoval Pavla a poznal cestu spravodlivosti, a napriek tomu sa navrátil späť, nazad do sveta. Boží ľud bol a je v Písme napomínaný, aby sa nemiešal so svetom. Už Izrael bol tak napomínaný.

Jeden taký príklad máme zapísaný v 2. Knihe kráľov, v 17. kapitole. Za čias kráľa Hozeu, ktorý kráľoval v Samárii, sa stalo, že: „*V deviatom roku Hozeu zaujal assýrsky kráľ Samáriu a presťahoval Izraela do Assýrie*“ (verš 6, čítaj aj verše 1-23). Izrael bol zajatý preto, lebo robili to, čo je zlé v očiach Hospodinových. Konkrétny dôvod zajatia je napísaný v 17. kapitole, vo veršoch 13-17, kde sa píše o strašnej modloslužbe a duchovnom cudzoložstve, ktorých sa Izrael dopúšťal. Podobne sa správal aj Júda (píše sa o tom v 2. Knihe kráľov 23:26-27, 24:1-4, 25:1-21).

Pohania okolo Izraela – to bol ten svet, s ktorým sa nemali miešať a nemali robiť, ako robili oni. Stále ich Hospodin na to upozorňoval, lenže Izrael to nerešpektoval a dôvod bol, že neverili v Hospodina. Miešali s pohanmi, a preto prichádzali tresty na Izrael.

Tie isté príklady máme aj v Novej zmluve. Pavol píše do Ríma: „*A nepri-*

podobňujte sa tomuto svetu, ale sa premeňte obnovením svojej mysle, aby ste skúšali, čo je vôľa Božia, to, čo je dobré, lúbe a dokonalé!“ (Rímskym 12:2) Ani sa len nepripodobňovať, a niečo ešte zamilovať si svet. Démas iste nešiel do Tesaloniky hľadať, čo je Božia vôľa. On si zamiloval svet. Apoštol Ján v 1. Jána 2:15 píše: „*Nemilujte svet ani veci, ktoré sú na svete...*“. A ktoré sú to veci, ktoré sú na svete a netreba ich milovať? Sú uvedené 16. verši: „*Lebo nič z toho, čo je na svete – žiadosť tela, žiadosť očí a chlúbna pýcha života, nie je z Otca, ale je zo sveta*“. Toto je vo svete: *žiadosť tela, žiadosť očí a chlúbna pýcha života*. Toto sú spôsoby sveta. Ale to je niečo, čo nie je z Boha. Čo nie je z Otca. V 17. verši Ján píše: „*A svet ide za jeho žiadosť, ale ten, kto činí vôľu Božiu, trvá na veky*.“ Preto Pavol napomína: *skúšate, čo je vôľa Božia a čo je dobré a dokonalé, lebo keď toto budeme robiť a toto hľadať a keď budeme činiť vôľu Božiu, potom sme tí, ktorí budú trvať na veky*. Nie svet. Keby sme milovali svet, odídeme so svetom a s jeho žiadosťami aj so všetkým, čo je vo svete.

Jakub píše, že ten, kto by len chcel byť priateľom sveta, kto len pomýšľa na to priateľiť sa so svetom, už vtedy sa stáva nepriateľom Božím: „*Cudzoložníci a cudzoložnice, či vy neviete, že priateľstvo sveta je nepriateľstvom s Bohom? Teda ktokoľvek by chcel byť priateľom sveta, stáva sa nepriateľom Božím*.“ (Jakub 4:4) Svet nenávidí Boha, nenávidí Krista a je nepriateľský voči nemu. A my, ak milujeme Krista, nemôžeme akceptovať svet, ktorý ho nenávidí. Nemôžeme totižto slúžiť dvom pánom. Buď jedného milujeme, a druhého nenávidíme, alebo sa budeme jedného pridržať, a druhým

budeme pohrdat'. A takto je to aj so svetom. Keď niekto miluje svet, tak o takom Písmo hovorí, že „*nie je v ňom lásky Otcovej*“ (1. Jánov 2:15). A na to musíme pamätať, aby v nás bol dostatok Otcovej lásky, aby sme, ako Pavol, znášali všetko to zlé, čo nás na tomto svete postretne.

Pavol upomína, že keď mu niekto spôsobil mnoho zlého, ako kotlár Alexander, nechá odplatu na Pána. To máme robiť aj my. Keď ho všetci opustili v tej najťažšej chvíli, povedal: „*Nech im to nie je počítané*“ (verš 16). Keď prichádza prenasledovanie, tak všetko znáša. V utrpení všetko nesie trpezlivo. A všetko to robí pre evanjelium (4:17), aby sa evanjelium, táto dobrá správa, šírila do celého sveta.

Keď urobíme sumár z toho, čo Pavol píše Timotejovi, dostávame nasledovné ponaučenie: Všetko, čo sa týka evanjelia, máme robiť neustále, či je to vhod alebo nevhod. Pán bude stáť pri nás. Posilní nás tak ako Pavla, aby sme dobre vykonali svoju službu, aby sme konali dielo evanjelistu, boli dobrými vojakmi Ježiša Krista a nasledovali správne apoštolské učenie, správny spôsob života, úmysel, vieru, zhovievavosť, trpezlivosť, ale predovšetkým lásku. Bez lásky nič nezmôžeme a nič nie sme. Motiváciou všetkého musí byť láska. Láska k Bohu, láska k blíznym, láska ku Kristovi, ktorú sme poznali, ako opäť píše Ján: „*Po tom sme poznali lásku Božiu, že on (Kristus) položil za nás dušu...*“ (1. Ján 3:16)

Veď to je najväčšia láska. On sa ponížil, prišiel z neba, aby sa stal jedným z nás, aby v nahote a opustenosti vytrpel trest za naše viny. Boží hnev, ktorý bol namierený proti nám preto, lebo to sme boli my, ktorí sme boli vinní pred Bo-

hom. Keď hľadáme na kríž, tam vidíme Božiu lásku. A keď máme túto Božiu lásku, keď sme ňou naplnení, potom dokážeme naplniť aj tú druhú polovicu verša „*...Aj my sme povinní klásť duše za bratov.*“ (1. Ján 3:16) To dokážeme jedine v láske Kristovej, keď vidíme pred sebou jeho kríž. Keď vidíme, že sme boli vykúpení a draho vykúpení, vtedy môžeme robiť a naplňovať veci, ako robil Pavol. Keď dokážeme odpúšťať svojim blíznym, tým, ktorí sú okolo nás. Keď sa v nás prejaví zlosť či hnev a my sa vieme pokoriť a povedať: „Odpusť mi, prosím ťa, lebo som reagoval zle.“ To všetko v nás spôsobuje láska Ježiša Krista.

Láska je hnacím motorom Božieho dieťaťa vo všetkom. Nie je to svet. Svet Boha nenávidí. A nenávidí aj nás. Mnohí máme také skúsenosti. Keď len spomenieme Kristovo meno, ľudia prevracajú oči a hovoria: „Už je to tu zas.“ Nechcú počuť o Kristovi, lebo ho nenávidia. A my napriek tomu túžime, aby sa svet zachránil kázaním evanjelia, prostredníctvom služby kázaného slova, skrze posolstvo o Kristovi, lebo je to Kristus, ktorý odpúšťa hriešnikovi všetky jeho hriechy. Je to Kristus, ktorý nás oslobodil z moci hriechu a temnoty a odial rúchom spravodlivosti. A v tomto všetkom, priatelia, v tomto všetkom je Boh oslávený.

Oslavovaný v tom, čo Ježiš urobil pre svoju Cirkev, pre svoju nevestu. Preto je našou povinnosťou veľkou okľukou sa vyhnúť tomuto svetu a spôsobu jeho myslenia. Nepripodobňovať sa, ale radšej hľadať to, čo je Božia vôľa. Musíme urobiť všetko pre to, aby sme nestroskotali čo do viery ako Démas. Aby sme netúžili vrátiť sa naspäť k tomu

vývratku, z ktorého sme boli očistení. Ale vo všetkom si berme za príklad Pavla, ako to aj písal do Filíp: „*Bud'te mojimi spolunapodobňovateľmi, bratia, a pozorujte tých, ktorí tak chodia, ako máte príklad na nás.*“ (Filipským 3:17) V Pavlovi máme vzácny príklad, ako sa správať, ako žiť, ako myslieť. V ňom máme príklad aj na sklonku jeho života – ako žil stále v nádeji, ako zachoval vieru a dokonal beh, dobehol ho až do víťazného konca. Nech je nám v tom všetkom príkladom. A nech máme pred sebou samozrejme aj všetky výstrahy, na ktoré nás upriamuje, lebo Pavol píše Filipským ešte aj o tom, že „*mnohí tak chodia, o ktorých som vám často hovoril a teraz i plačúc hovorím, že sú nepriateľmi kríža Kristovho, ktorých koniec je zahynutie, ktorých bohom je brucho a sláva v ich hanebnosti, ktorí myslia na zemské veci*“ (Filipským 3:18-19).

Mnohí tvrdili a aj dnes je to tak, že uverili v Pána, a predsa od neho odišli a stali sa jeho nepriateľmi; nepriateľmi kríža. Mnohí vyznávali, že milujú Krista, a teraz sú naspäť vo svete, lebo si zamilovali terajší svet a milujú veci vo svete viac ako Krista. Nadchli sa pre Krista, ale odpadli od neho. Božie slovo hovorí: „*Radšej keby neboli poznali cestu spravodlivosti.*“ A to platí aj o Démasovi. On poznal cestu spravodlivosti. A platí to aj o nás: *poznáme cestu spravodlivosti.*

Keďže poznáme cestu spravodlivosti, zostávajme na nej. Nijakým spôsobom sa neodchýľme od pravdy a nevracajme sa naspäť do sveta! Preto je tiež dôležité, aby sme dávali pozor jeden na druhého, napomínali sa v láske a dali sa napomenúť – zniesli a prijali napomenutie, lebo sme cirkev živého Boha. Lebo naše občianstvo je v nebesiach, odkiaľ i Spasiteľa očakávame, Pána Ježiša Krista.

Vladimír Šuplata

Nezanedbať spasenie

Židom kapitoly 1 až 4

Nosná téma prvých štyroch kapitol Listu Židom je varovanie nezanedbať spasenie a neprejsť nejakou pomimo. Čitateľ je prísne vystríhaný, aby sa neminul spasenia, neminul vojdenia do večného Božieho odpočinku. Táto téma je rozvíjaná na pozadí kontextu, kto je Pán Ježiš Kristus a ako môže byť človek spasený. Dôraz je kladený na vernosť a poslušnosť prameniacu z viery.

Komu je List Židom určený

Pozastavme sa najprv nad tým, komu je List Židom adresovaný. Na prvý pohľad je to triviálna otázka s jednoduchou odpoveďou: No predsa Židom. My sme si už zvykli, že ak je list adresovaný Galatským, tak je určený bratom, Božím

deťom, cirkevným zborom v Galácii. Ak je adresovaný Rímskym, tak je určený učeníkom v cirkevnom zbore v Ríme a podobne. Väčšinou je to zrejme aj z oslovenia v úvode príslušného listu. Napríklad List Rímskym je adresovaný „*všetkým, ktorí ste v Ríme, milovaným Bo-*

žím *povolaným svätým*“ (Rímskym 1:7). List Galatským je adresovaný „*zborom Galácie*“ (Galatským 1:2). Prvý list Korintským je adresovaný takto: „... *cirkvi Božej, ktorá je v Korinte, posväteným v Kristu Ježišovi, povolaným svätým, so všetkými, ktorí vyzývajú meno nášho Pána Ježiša Krista na každom mieste, ich aj našom*“ (1. Korintským 1:2). Podobne aj Druhý list do Korintu: „... *cirkvi Božej, ktorá je v Korinte, so všetkými svätými, ktorí sú v celej Achaji*“ (2. Korintským 1:1). List Efezským: „... *svätým, ktorí sú v Efeze, a verným v Kristu Ježišovi*“ (Efezským 1:1). List Filipským: „... *všetkým svätým v Kristu Ježišovi, ktorí sú vo Filipách*“ (Filipským 1:1). Rovnako je to aj v prípade Listu Kolosanom a oboch listov do Tesaloniky (Solúnu).

Z týchto oslovení je zrejmé, že tieto listy sú určené uverivším, spaseným Božím deťom (svätým) v miestnych zboroch v danom meste či v danom regióne. Samozrejme, sú určené aj nám, uverivším v dnešnej dobe, pretože sú súčasťou zapísaného Božieho slova, novozmluvných písem. Reprezentujú „učenie Kristovo a učenie apoštolov“. Tak isto aj listy adresované Timotejovi, Títovi či Filemonovi sa rovnako týkajú aj nás dnes, nielen Timoteja, Títa a Filemona vtedy. Sú určené na naše upevnenie vo viere, upevnenie v žití nového života a pre naše poučenie a výchovu. Majú aj evanjelizačný rozmer, teda ako súčasť zapísaného Božieho slova slúžia na zvestovanie evanjelia po celom svete.

V Liste Židom však žiadne takéto oslovenie v úvode nenachádzame. Komu je list adresovaný a určený, zistíme len z kontextu celého listu. Keďže tu sa

zameriavame na prvé štyri kapitoly, pozrieme sa, či vieme zistiť, komu je list určený, z kontextu týchto štyroch kapitol.

Na začiatku tretej kapitoly nachádzame oslovenie „svätí bratia, účastníci nebeského povolania“. Z tohto oslovenia môžeme usudzovať, že list je adresovaný uverivším zo Židov. Vo verši 12 tejto kapitoly je však oslovenie „bratia“ a je zasadené do kontextu opisu tých zo Židov (bratov v etnickom zmysle), ktorí ešte len majú uveriť a zostať verní. Mám za to, že List Židom je adresovaný zmiešanému publiku. Je určený všetkým etnickým Židom, z ktorých niektorí evanjeliu Ježiša Krista už uverili a teraz musia vytrvať do konca a zachovať vieru a z ktorých niektorí evanjeliu ešte neuverili a hrozí im, že prejdú nejako pomimo a zanedbajú spasenie, inak povedané, že o spasenie, ktoré je prednostne určené Židom ako Božiemu vyvolenému národu, prídu.

Prvá kapitola Boží Syn Spasiteľ

List Židom sa od samého začiatku zameriava na osobu a dielo Ježiša Krista. Vysvetľuje jeho identitu, poslanie a službu. List začína vysvetlením, akým spôsobom prišlo Božie zjavenie. Vysvetľuje, že zatiaľ čo v starozmluvnej ére Boh dal svojmu ľudu svoje zjavenie skrze prorokov, zavŕšenie Božieho zjavenia prišlo až s príchodom Ježiša Krista: „*Kým za dávna mnoho ráz a mnohým spôsobom hovorieval Boh otcom v prorokoch, za týchto posledných dní nám hovoril v Synovi*“ (Židom 1:1). Hneď prvý verš odkrýva identitu Ježiša Krista, že je Božím Synom. To, že ide

o Božieho Syna, je zrejmé z druhého verša, ktorý je súčasťou vety z prvého verša. Synom z prvého verša je ten, ktorého Boh ustanovil za dediča všetkého, a ten, skrze ktorého Boh učinil aj veky. Slovné spojenie „učiniť veky“ odkazuje na stvorenie všetkého. Syn z prvého verša teda nie je obyčajný syn človeka, je to Syn Boží, ktorý bol Synom už pri stvorení sveta a dokonca bol prostredníkom (činiteľom) stvorenia. Je to teda Boží Syn z večnosti. Celá prvá kapitola vysvetľuje identitu Ježiša Krista ako Božieho Syna z večnosti. Ježiš Kristus je vďaka svojej identite nielen „odbleskom Božej slávy“ a „obrazom Božej podstaty“ (verš 3), ale aj „nesie všetko slovom svojej moci“. To je jasný poukaz na jeho božstvo, pretože ako Stvoriteľ udržuje všetko pri existencii svojím slovom, slovom svojej moci.

Aj anjeli sú v Starej zmluve niekedy označení ako Boží synovia (1. Mojžišova 6:2 či 6:4; Jób 1:6; 2:1 a 38:7). Táto kapitola však vysvetľuje, že Ježiš Kristus ako Boží Syn je vyšší od anjelov a je jedinčný. Je Synom už pred stvorením sveta (od večnosti), pretože anjeli sú stvorené bytosti a Kristus je činiteľom stvorenia. Je Synom, ktorý nebol stvorený, ale splodený, a to už vo večnosti. Tak ako o Bohu platí, že je Stvoriteľ, tak isto to platí aj o jeho Synovi, Pánu Ježišu Kristovi: „*A ty si, Pane, v počiatkoch založil zem, a dieľom tvojich rúk sú nebesia*“ (verš 10). Je Synom, ktorý má večnú existenciu: „*ty vždy trváš*“ (verš 11) a „*Ale ty si ten istý, a tvojim rokom nebude konca*“ (verš 12). Tie skutočnosti a atribúty, ktoré sú v Starej zmluve bežne vzťahované ma Boha, sú tu vzťahované na Pána Ježiša Krista. To svedčí o jeho božstve.

V tejto kapitole je Kristus predstavovaný aj ako Spasiteľ. Je o ňom prehlásené: „... *učiniac si skrze samého seba očistenie od našich hriechov*“ (verš 3). Židia dobre vedeli zo starozmluvných spisov, že ten, kto ich spasí, je Boh: „...*v Hospodínovi, v našom Bohu, je spása Izraelova*“ (Jeremiáš 3:23). Teda Boh je Spasiteľ. A táto kapitola adresovaná Židom im objasňuje, že Kristus je prostredníkom aj činiteľom spasenia. Tak ako o Bohu platí, že je Spasiteľ, rovnako to platí aj o jeho Synovi. Židia potrebovali porozumieť a vierou prijať, že je to Boží Syn prišlý v tele, kto koná spasiteľné dielo svojho Otca.

Posolstvom tejto kapitoly teda je, že ten Syn, o ktorom je reč, je Boží Syn a Boh. Jeho božstvo, čiže to, že je Bohom, je tu zjavené priamo a jednoznačne: „*Ale o Synovi hovorí: Tvoj trón, ó, Bože, na veky veky*“ (verš 8) a „*Preto ťa pomazal, ó, Bože, tvoj Boh*“ (verš 9).

Druhá kapitola Syn človeka Spasiteľ

Problém Židov spočíval a dodnes spočíva v tom, že si myslia, že všetci do jedného sú spasení, lebo všetci sú semeno Abrahámovo (a teda sú pod milosťou) a všetci patria do Božieho ľudu. Na tento problém upozorňoval už sám Pán Ježiš Kristus počas svojej pozemskej služby (Ján 8:31-59). Musel Židom tvrdým spôsobom vysvetliť, že ak v neho neveria a nemilujú ho, tak ich otcom nie je Abrahám, ale diabol. Nie všetci, ktorí sú semenom Abrahámovým podľa tela (fyzickí potomkovia Abraháma, Izáka a Jáкова, čiže etnickí Židia), sú aj skutočným, naozajstným, pravým semenom Abrahámovým (v duchovnom zmysle,

semenom Abrahámovým podľa zaslúbenia, podľa vyvolenia milosti). Len tí zo Židov, ktorí v Krista uverili a milovali ho, sú pravým naozajstným skutočným Božím ľudom. Problémom mnohých Židov teda je falošné ubezpečenie. Spoliehajú sa na to, že sú semenom Abrahámovým podľa tela. Že oni dostali prorokov i zákon, i chrám. Spoliehajú sa na svoju etnicitu, že vďaka nej sú Božím ľudom a sú spasení. Rovnako ako ich varoval Kristus počas svojej pozemskej služby, že ak v neho neuveria, zomrú vo svojich hriechoch a budú zatratení, práve tak Židov varuje aj List Židom.

Takto začína druhá kapitola: „*Preto musíme tým viacej pozorovať na to, čo sme počuli, aby sme nejako neprešli pomimo*“ (verš 1). Tento verš je určený tým, ktorí buď ešte neuverili v pravú identitu a dielo Ježiša Krista, alebo im hrozí, že takúto vieru nechopili pevne (pozri aj podobenstvo o rozsievачovi a prípad druhej a tretej pôdy), že túto vieru nezachovajú, ale opustia (pozri aj Ján 8:31 a 8:51). Neuveriť spasiteľnou vierou alebo nezachovať vieru (v zmysle podania Ježišom Kristom a jeho apoštolmi) znamená „zanedbať také veľké spasenie“ (verš 3). *Zanedbať spasenie* znamená v tomto kontexte „neutiecť pred spravodlivým Božím súdom“ (verše 2 a 3), a teda skončiť v *zatratení*.

Druhá kapitola vysvetľuje prirodzenosť Ježiša Krista prišlého na svet v tele, teda že je aj *Syn človeka*. V tejto prirodzenosti ako človek je Kristus menší od anjelov: „*Ale toho čosi málo menším od anjelov učiného vidíme Ježiša*“ (verš 9). Je tu zjavené aj vykupiteľské dielo Krista, kvôli ktorému sa musel stať človekom a strpieť smrť:

„*Ale toho čosi málo menším od anjelov učiného vidíme Ježiša, pre utrpenie smrti korunovaného slávou a ctou, aby milosťou Božou za každého okúsil smrť. Lebo mu svedčalo, pre ktorého všetko a skrze ktorého všetko, ktorý doviedol mnoho synov do slávy, veľvodcu ich spasenia dokonale učiniť utrpením*“ (verše 9 a 10). Ten, ktorý je vo svojej identite Boh, pretože je Božím Synom z večnosti, ktorý je opísaný ako ten, „skrze ktorého je všetko a pre ktorého je všetko“, sa musel stať človekom a trpieť, aby „za každého okúsil smrť, aby ich doviedol so slávy a stal sa veľvodcom ich spasenia“ (verš 9-10). Pretože deti, ktoré dal Otec Synovi, aby boli spasené („Božie deti“ – verš 14, pozri aj Ján 17. kapitola) sa stali účastníkmi tela a krvi (rovnako ako všetci, ktorí sa narodili z Adama) „*tak aj on podobným spôsobom stal sa účastným toho istého, aby smrťou zahladil toho, ktorý má vládu smrti, to jest diabla*“ (verš 14). Aj zvyšok druhej kapitoly vysvetľuje spasiteľné dielo Ježiša Krista, ktorý sa musel stať človekom a prísť v tele, aby zahladil vládu smrti, a aby zmieril hriechy ľudu (verš 17).

Tretia kapitola Nevyhnutnosť vytrvať do konca

Po tom, ako prvá kapitola vysvetlila božstvo Pána Ježiša a druhá kapitola jeho človečenstvo a obe kapitoly vysvetlili jeho dielo spasenia (vykúpenie a zástupnú smrť), upriamuje tretia kapitola svojich adresátov na skutočnosť, že Ježiš Kristus je *apoštol* a *veľkňaz* a ako k takému máme k nemu pristupovať: „*Preto, svätí bratia, účastníci nebeského povolania, hľad'te na apoštola a veľkňaza nášho vyznania, na Krista Ježiša*“ (verš 1). Ten-

to verš je zjavne adresovaný uverivším v Ježiša Krista, lebo ich oslovuje „svätí bratia“ a „účastníci nebeského povolania“ a Krista označuje ako veľkňaza „ich vyznania“, pričom pisateľ listu do tejto skupiny ľudí zahrňuje aj seba, lebo hovorí o veľkňazovi „nášho vyznania“. Ideálne by svätými bratmi a účastníkmi nebeského povolania mali byť všetci Židia, celý izraelský národ, lebo práve na to bol k nim Ježiš poslaný, aby všetci boli spasení. To, že to tak nie je, odkrýva kontext tretej kapitoly.

Skôr ako sa k tomu dostaneme, ešte opäť vidíme vysvetlenie, že Kristus je sám Boh (verše 2-6). Toto vysvetlenie ide po línii, že *Boží ľud* je „dom“ a Mojžiš bol správcom (služobníkom) v tomto dome. Avšak Kristus je viac než len správca, pretože Kristus tento dom vystavil a zariadil (verš 3). A kto je to ten, kto tento dom vystavil? Je to sám Boh (verš 4). Preto Kristus je Boh.

A práve v súvislosti s týmto *domom*, čiže s *Božím ľudom*, prichádza to najdôležitejšie posolstvo tretej kapitoly. Skutočným, *pravým Božím ľudom* sú len tí, ktorí *zachovávajú pravú vieru v Ježiša Krista*: „... ktorého domom sme my, ak smelú dôveru a chválu nádeje až do konca pevnú dodržíme“ (verš 6). To znamená, že len tí, ktorí zachovávajú pravú vieru v Krista (v jeho identitu ako Boha, tak aj človeka a v jeho dielo spásy) až do konca, sú v skutočnosti *svätí bratia a účastníci nebeského povolania*.

List je však adresovaný všetkým Židom a dôvod je ten, aby o všetkých z nich mohlo platiť, že sú svätí bratia a pravý skutočný Boží ľud. A práve preto prichádza vzápätí vážne varovanie: „*Preto, ako hovorí Svätý Duch: Dnes, keby*

ste počuli jeho hlas, nezatvrdujte svojich srdc ako v tom rozhorčení, v deň pokúšania na púšti...“ (verše 7-8). To varovanie, ktoré je adresované všetkým Židom, znie nasledovne: *Keď k vám prichádza slovo evanjelia, dosvedčované Svätým Duchom, nezatvrdujte si svoje srdcia a neodmietajte to posolstvo*. Keďže je toto varovanie špecificky určené Židom, mohli by sme ho formulovať aj takto: *Ak ste sa už raz vydali po ceste spásenia (obrazne povedané, v obraznom zmysle, pretože vy ste ako etnikum vyvolený Boží ľud, vyvolení v zemskom zmysle^{A)}), dávajte si pozor, aby ste z nej nezišli, aby ste si po ceste nejako nezatvrtili srdce, aby ste nejako neprešli pomimo a nezanedbali spásenie*. Na základe čoho môžeme toto varovanie formulovať takýmto spôsobom? Na základe toho, že toto varovanie je zasadené do historickej skutočnosti (udalosti) tých pobytých na púšti (verše 8-19).

Celý izraelský národ, ktorý bol v zajatí v Egypte, bol vyvedený z otroctva skrze Mojžiša. Všetci jedli pred vyjdením baránka a nekvasené chleby. Všetci potreli veraje dvier krvou baránka. Všetci tak urobili v poslušnosti a vo viere, že to tak má byť. Bol to mocný obraz (predobraz) spásy skrze vykupiteľské dielo Baránka Krista. Všetci prešli cez Červené more. O všetkých z nich platilo, že sa s nejakou vierou a s nejakou poslušnosťou vydali na túto cestu „fyzickej spásy“, ktorá je zemským obrazom skutočnej cesty spásy. Tento obraz a táto skúsenosť ich mala priviesť k pravej spasiteľnej viere v Krista a k vernosti a poslušnosti, ktoré z tejto viery pramenia. Ale nie všetci, ktorí sa na túto

cestu vydali, aj došli spasenia (ako v zemskom, fyzickom zmysle, tak aj v konečnom, duchovnom zmysle). Na mnohých z nich Boh zanevrel, pretože v Boha neverili a neustále ho pokúšali. Potvrdilo sa o nich, že si zatvrdili srdcia, že neustále blúdila srdcom a že nespoznali Božie cesty. Preto ich Boh na púšti pobil, za čím ich čakalo už len Božie odsúdenie a zatratenie (verš 10). Je to potvrdené Božím výrokom, v ktorom Boh o nich prehlásil: „... *takže som prisahal vo svojom hneve: Nevojdú do môjho odpočinku!*“ (verš 11).

A tu sa opakuje výstražné varovanie adresované „bratom“: „*Hľadte, bratia, aby snád' nebolo v niekom z vás zlé a neverné srdce, ktoré by odstupovalo od živého Boha*“ (verš 12). Otázka je, či týmito *bratmi* sú uverivší zo Židov, teda „svätí bratia“, alebo „etnickí bratia“, teda všetci Židia. Toto varovanie a výstraha pred odpadnutím sú adresované aj jedným, aj druhým. Etnickým Židom sú adresované preto, aby keď k nim prichádza slovo evanjelia dosvedčované Svätým Duchom, nezatvrdili svoje srdcia, neprešli pomimo a nezanedbali to preveliké spasenie. Uverivším zo Židov sú adresované preto, aby vytrvali v predsavzatí srdca, aby zachovali vieru a aby ako verní a poslušní vošli do večného odpočinku. A v tomto zmysle platí toto varovanie úplne rovnako aj pre uverivších z pohanov napriek tomu, že List Židom je špecificky adresovaný Židom.

Aby boli či Židia, či pohania spasení, musia vo viere v Krista vytrvať až do konca. Aby vytrvali, sú vystríhaní: „*Hľadte, bratia, aby snád' nebolo v niekom z vás zlé a neverné srdce, ktoré by odstupovalo od živého Boha*“ (verš 12).

Jedným z prostriedkov, ako vytrvať, je vzájomné napomínanie sa bratov: „*Ale sa napomínajte každý deň, dokiaľ sa volá: dnes, aby nebol niekto z vás zatvrdený zvodom hriechu*“ (verš 13). Len ten, kto vytrvá až do konca, bude spasený: „... *lebo sme sa stali účastníkmi Krista, akže počiatok podstaty dodržíme pevný až do konca*“ (verš 14).

A špecificky pre Židov, ktorým je spasenie určené prednostne, ktorým boli evanjelium a Kristus poslaní najprv, ktorí sú semeno Abrahámovo podľa tela, ktorí dostali zaslúbenia, ktorí dostali prorokov zvestujúcich spásu v Kristovi, ktorí dostali zákon, ktorý je pestúnom vedúcim ku Kristovi, ktorí dostali chrám a prostrednícku službu kňazov, čo je predobrazom veľkňaza Krista, ktorí dostali obetný systém, čo je predobrazom jedinej a dostatočnej obete Božieho Baránka, je toto varovanie adresované takým spôsobom, že keď im Svätý Duch svedčí, že sa to všetko už naplnilo v Kristovi, tak to majú prijať: „*Teda keď je povedané: Dnes, keby ste počuli jeho hlas, nezatvrdzujte svojich srdc ako v tom rozhorčení Boha!*“ (verš 15). Pretože aj mnohí z tých, ktorí skrze Mojžiša vyšli z Egypta, počuli slovo viery (slovo evanjelia), ale neuverili (verše 15-19).

Poučenie z tohto výstražného príkladu je priame a zrozumiteľné. Nie všetci, ktorí sa zdajú byť „na ceste spásy“, aj spasení budú. V tretej kapitole je to vyjadrené výrazom „nevojdú do Božieho odpočinku“. Čo bolo nakoniec príčinou, že neboli spasení, teda že nevošli do odpočinku? Bol to zvod hriechu, ktorým boli zvedení, v dôsledku čoho hrešili a neposlúchali (verše 17-18). A čo bolo

zdrojom ich hrešenia a neposlúchania? Ich *nevera*, doslovne „neverenie“ v zmysle absencie (nedostatku) viery.

Štvrtá kapitola

Vojdenie do Božieho odpočinku

Štvrtá kapitola pokračuje v nosnej téme nevyhnutnosti vytrvania do konca a sústredí sa na vojdenie do odpočinku. Z kontextu tejto kapitoly je zrejmé, že Božie slovo používa výraz „vojenie do Božieho odpočinku“ dvojakým spôsobom. V jednom zmysle hovorí, že do Božieho odpočinku už vošli tí, ktorí (spasiteľne) uverili v Krista. Tí, ktorí ešte neuverili, stále majú možnosť uveriť a do odpočinku vojsť. V inom zmysle Božie slovo hovorí o „budúcom vojdení do odpočinku tých, ktorí do odpočinku už vošli“, teda špecificky o vojdení do večného života pri vzkriesení z mŕtvych a oslávení tela. V tomto zmysle aj uverivší, ktorí do odpočinku už vošli, ešte očakávajú vojdenie do odpočinku v plnosti, v oslávenom tele. Je to rovnaký spôsob, ako keď Božie slovo hovorí o tom, že uverivší už sú spasení a že ešte len budú spasení, alebo že už sú Boží synovia a ešte len budú Boží synovia.

Na začiatku štvrtej kapitoly je nevyhnutnosť vytrvania do konca vyjadrená nasledovnými slovami: „*Bojme sa teda, aby snád' nejako, keď sa ešte ponecháva zaslúbenie vojsť do jeho odpočinku, nezdal sa niekto z vás, že zaostal*“ (verš 1). A opäť je táto nevyhnutnosť vytrvania vysvetlená na príklade tých pobitých na púšti: „*Lebo aj nám sa zvestovalo evanjelium ako aj tamtým. Ale tamtým neosožilo slovo zvesti, pretože sa nezmiešalo s vierou tých, ktorí počuli*“

(verš 2). Je to mocný výrok. Tvrdí, že to, čo počuli a zažili tí, ktorí boli skrze Mojžiša vyvedení z otroctva v Egypte, znamená, že im bolo zvestované evanjelium rovnako, ako aj nám ostatným. Tým nakoniec pobitým na púšti však zvestované evanjelium neprinieslo osov. Prečo? Pretože mu neuverili. Je to opísané výrazom, že „sa počuté slovo evanjelia nezmiešalo s vierou tých, ktorí počuli“. Inak povedané, slovo evanjelia sa nestretlo s vierou na strane tých, ktorí ho počuli. Verš 7 vysvetľuje, že nevošli do odpočinku pre svoju neposlušnosť. Verš 3 zase tvrdí, že nevošli do odpočinku pre svoju neveru (pre ich neuverenie a neverenie). Neposlušnosť vedúca do zatratenia je podmienená neverou v dôsledku neuverenia v evanjelium. Je to rovnaké poslanstvo ako na konci tretej kapitoly.

Štvrtá kapitola má však aj silný evanjelizačný rozmer pre Židov. Vysvetľuje, že stále je ponechaná možnosť pre Židov vojsť do Božieho odpočinku: „*Keďže teda ešte zbýva, aby niektorí vošli do neho, a tí, ktorým sa to tam prv zvestovalo evanjelium, nevošli pre neposlušnosť, zase určuje akýsi deň: Dnes, hovoriac v Dávidovi po toľkom čase, ako je povedané: Dnes, keby ste počuli jeho hlas, nezatvrdujte svojich srdcí*“ (verše 6-7). A varovanie zostáva rovnaké a opakuje sa už po niekoľký raz: *Nezatvrdujte svoje srdce, keď k vám prichádza zvest' o tom, kto je Kristus* (kapitoly 1 a 2 a celý List Židom) a aké dielo vykonal (kapitoly 1 až 4 a celý List Židom). Z tohto dôvodu som presvedčený, že List Židom je adresovaný nielen uverivším zo Židov, aby vytrvali do konca a zachovali vieru, ale snád' ešte viacej (najmä) ostatným

etnickým Židom, aby uverili v Krista a v jeho evanjelium.

To, že List Židom je špecificky adresovaný etnickým Židom, poznáme aj podľa toho, že je im potrebné vysvetliť, že vyvedenie z rabstva v Egypte a vojdenie do Kanaánu ako zaslúbenej zeme predstavuje len predobrazné fyzické vojdenie do odpočinku, ale nie to definitívne konečné vojdenie do ozajstného Božieho odpočinku: „*Lebo keby ich bol Jozua uviedol do odpočinku, nehovoril by po všetkom tomto o inom dni. Tak teda ešte zbýva sobotenie, odpočinok ľudu Božiemu*“ (verše 8-9). Etnickým Židom treba vysvetliť, že konečným cieľom nie je zemská vlasť, ale vlasť večná, nebeská. Túto myšlienku potom rozvíja kapitola 11, keď vysvetľuje, do akej vlasti vlastne putoval Abrahám a akú vlasť očakával. A opäť, na ceste do nebeskej vlasti je nevyhnutné vyvarovať sa nevery: „*Usilujme sa teda vojsť do toho odpočinku, aby nepadol niekto tým istým výstražným príkladom neposlušnosti*“ (verš 11). Aby sme vošli do večného života, či uverivší zo Židov, alebo my uverivší z pohanov, musíme zachovať vieru: „*Keď teda máme takého veľkého veľkňaza, ktorý prenikol nebesia, Ježiša, Syna Božieho, držíme vyznanie*“ (verš 14). A povzbudením nám má byť to, že nemáme hocakého veľkňaza, ale takého, ktorý sa stal súpodobným nám a trpel tie isté slabosti a pokušenia ako my (verš 15). A prostriedkom, ako máme vytrvať a zachovať vieru, je pristupovanie ku trónu milosti: „*Pristupujme teda so smelou dôverou ku trónu milosti, aby sme dostali milosrdenstvo a našli milosť na pomoc v pravý čas*“ (verš 16).

Rovnaké poslanstvo pre pohanov

Rovnaké varovanie pred odpadnutím a rovnaké poslanstvo o nutnosti vytrvania vo viere až do konca nachádzame aj v Prvom liste Korinským v kapitole 10. Varovanie začína apoštolským výkladom, že všetci Židia vyvedení Mojžišom z otroctva v Egypte (opísaní ako „otcovia“) „*boli pod oblakom a všetci prešli cez more a všetci boli pokrstení v Mojžiša v oblaku a v mori a všetci jedli ten istý duchovný pokrm a všetci pili ten istý duchovný nápoj, lebo pili z duchovnej skaly, ktorá išla za nimi, a tou skalou bol Kristus*“ (verše 1-4). To znie veľmi dobre. Povedali by sme, že „dobře vykročili“ a že sa javia byť na ceste spásy. Ale ako pokračuje tento príbeh a jeho výklad? „*Ale vo väčšine z nich sa nezaľúbilo Bohu, lebo boli pobití a rozmetaní na púšti*“ (verš 5). Výsledok je opak spásy. Výsledkom je Božia nepriazeň, Boží hnev, smrť a zatratenie. To, že skutočne ide o konečné zatratenie a nie len o časný trest smrti (pozri 1. Korinským 5:5) a stratu odmeny („spasený ako cez oheň“ – 1. Korinským 3:15), je zrejme z kontextu celej kapitoly, ako aj z kapitol 3 a 4 Listu Židom.

Tu prichádza kľúčové poslanstvo: To, čo sa stalo tým pobitým na púšti, je výstražným príkladom pre nás, ktorí kráčame po úzkej ceste (sme na ceste spásy od uverenia v Krista po vojdenie do večného odpočinku pri oslávení tela): „*A to všetko sa nám stalo výstražným príkladom nato, aby sme neboli žiadostiví zlého, ako aj oni žiadali. Ani nebudte modlármí ako niektorí z nich, ako je napísané: Posadil sa ľud jesť a piť, a vstali, aby sa hrali. Ani nesmilnime, ako niektorí z nich smilnili, a padlo ich v jeden*

deň dvadsaťtri tisíc. Ani nepokúšajme Krista, ako tiež niektorí z nich pokúšali a pohynuli od hadov. Ani nerepcite, ako niektorí z nich reptali a zhynuli od zhubcu“ (1. Korinským 10:6-10).

Celý izraelský národ ako etnikum je zemským obrazom (predobrazom) Božieho ľudu. Ich cesta z otroctva v Egypte cez púšť do zaslúbenej vlasti v Kanaáne je zemským obrazom cesty spásy skutočného Božieho ľudu (Cirkvi zo Židov i pohanov). Zem Kanaán je len zemským predobrazom vlasti, v ktorej bude Boží ľud prebývať so svojím Bohom. Odpočinok v Kanaáne je len zemským obrazom večného Božieho odpočinku.

A v tomto spočíva to veľké poučenie: Tak, ako neposlušnosť spôsobená neverou a neverením bola na tej zemskej ceste potrestaná záhubou a zatratením, rovnako tak aj neposlušnosť a nevera na tej skutočnej duchovnej ceste spásy sa trestá smrťou a zatratením. Je to vyjadrené vo verši 11: „*A toto všetko sa dialo tamtým predobrazne, a je napísané na naše napomenutie, ku ktorým došli konce vekov.*“^(B) Dôsledkom tohto napomínania a varovania je, že si musíme dávať pozor na svoje srdce a musíme vytrvať a neodpadnúť: „*A tak teda ten, kto sa domnieva, že stojí, nech hľadá aby nepadol!*“ (verš 12).

Hľad'te, bratia, aby snád' nebolo v niekom z vás zlé a neverné srdce, ktoré by odstupovalo od živého Boha.

Židom 3:12

Peter Vajda

Poznámky a vysvetlivky

- A) Rozdiel medzi tými, kto sú semeno (potomstvo) Abrahámovo podľa tela (Boží ľud vyvolený v zemskom zmysle, celý etnický izraelský národ) a kto sú semeno (potomstvo) Abrahámovo podľa zaslúbenia (čiže podľa vyvolenia milosti), podrobne vysvetľujeme v publikácii Peter Vajda „Zmluva zaslúbení: Abrahámovo potomstvo“ (vydavateľstvo SOLAS, 2017).
- B) Všimnime si, že ako v 10. kapitole 1. listu Korinským, tak aj v Liste Židom je oznámené, že od prvého príchodu Krista na svet žijeme „konce vekov“ (1. Korinským 10:11) a „posledné dni“ (Židom 1:1). Nie je to prekvapením. V Kristovi sa všetko naplnilo a všetko zavŕšilo. Už len zostáva, aby do odpočinku vošla „plnosť pohanov“ (Rímskym 11:25) a nakoniec aby bol „celý Izrael spasený“ (Rímskym 11:26).

Milí priatelia!

Na príjem 2 percent z dane z príjmu sme zaregistrovaní v Notárskom centrálnom registri. Zdaňovacie obdobie 2022 (rok príjmu 2 % podielu zaplatenej dane 2023).

Údaje do oddielu „Údaje o prijímateľovi“:

IČO: **42064619**

Právna forma: **Občianske združenie**

Obchodné meno (názov): **Solás**

Sídlo – ulica: **Smreková**

Súpisné/orientačné číslo: **3093/11**

PSČ: **010 07** Obec: **Žilina 7**

Naveky s Pánom

Čo bude to na nebi tam,
ó, Pane slávy, s Tebou dlieť,
keď tu už Tvojej lásky plam
tak zjasňuje ten pustý svet.
Kto môže si len predstaviť
tú radosť, Pane, s Tebou byť!

Opustiť viery, bojov svet,
kde mámi zmyslov, tela klam,
Života Knieža, Teba zrieť,
kde svoju milosť zjavíš nám!
Ó, akú výš tam uzrieme
a hĺbku lásky nezmernej!

Ten šťastný deň Boh dobre zná,
keď stíchne v srdciach žiaľu ston,
keď skanie slza posledná
a naveky ju zotrie On.
Zrieť Tvoju tvár, Tvoj počuť hlas,
ach, aká slasť to čaká nás!

J. Swein

*Neboj sa, lebo ja som s tebou; neobzeraj sa v strachu, lebo ja som tvoj Boh!
Posilním ťa aj ti pomôžem a podopriem ťa pravcou svojej spravodlivosti.
Izaiáš 41:10*

*Ale teraz takto hovorí Hospodin, ktorý ťa stvoril, Jakobe, a ten, ktorý ťa utvoril,
Izraelu: Neboj sa, lebo som ťa vykúpil: povolal som ťa tvojím menom; môj si ty!
Keď pôjdeš cez vodu, budem s tebou, a keď cez rieky, nezatopia ťa;
keď pôjdeš cez oheň nepopáliš sa a plameň sa ťa nechytí.
Izaiáš 43:1-2*

Izrael v dejinách spásy – I.

(Cyklus článkov)

Predhovor

Ústrednou témou Božieho slova je vzťah medzi Bohom a človekom. Človek stvorený na Boží obraz dostáva do svojej správy všetko tvorstvo na planéte Zem. Všetko stvorené je veľmi dobré. Človek má osobný vzťah a spoločenstvo so svojim Stvoriteľom. Následne vlastnou dobrovoľnou voľbou človeka dochádza k vzbure a neposlušnosti a všetko to veľmi dobré sa pokazí. Prichádza Boží trest, kliatba, smrť a porušenie do celého stvorenstva. Do tejto situácie, keď všetko vyzerá navždy stratené, Boh dáva sľub o záchrane cez semeno ženy (1. Mojžišova 3:15). Boh tým už vtedy ukázal, že je nielen svätý a spravodlivý, ale je aj Bohom milosti.

Človek sa rozmnožil a osídlil zem. Spolu s tým sa ale rozmnožil i ľudský hriech, ľudská zloba a vzbura. Dosiahli také rozmery, že Boh sa rozhodol svet zničiť, zahľadiť vodami potopy. Súd sa skutočne aj udial. Spolu so súdom Boh opäť prejavil aj svoju milosť. Noach (Noe) a jeho rodina našli milosť v Božích očiach. Tým všetko tvorstvo dostáva nový začiatok. Vtedajší svet zahynul, ale svet po potope dostal novú príležitosť vďaka Božej zmluve s Noachom.

Pri novom začiatku Boh opäť dáva ľuďom poverenie množiť sa a zaplniť zem na Božiu slávu. Ľudstvo si však zvolilo opak. Namiesto osídlenia zeme si volilo zhromaždiť sa na jednom mies-

te, a to v jednom konkrétnom meste – Babylone. Namiesto oslávenia Boha si človek zvolil oslávenie samého seba vybudovaním veľkého mesta a veže, ktorá by dosiahla až do nebies, do sféry prebývania Boha. A tak opäť prichádza Boží trest. Tentoraz vo forme zmätenia jazykov a vzniku národov, ktoré sa následne rozptýlia po celej tvári Zeme.

Boh má stále v úmysle zachrániť ľudstvo a mať ľud, ktorému bude Bohom. Spomedzi všetkých ľudí si vyvolil Abraháma a oddelil ho pre svoje ciele. Dal mu zaslúbenie, že v ňom budú požehnané všetky čelade zeme. Toto zaslúbenie sa týka spasenia ľudí zo všetkých národov. Je veľmi dôležité, aby sme rozumeli tomu, že keď Boh pred mnohými storočiami dal toto zaslúbenie Abrahámovi, mal na pamäti aj nás, uverivších z pohanov. Zapísané Božie slovo ukazuje, ako Boh zjavuje a realizuje svoj plán spasenia v dejinách ľudstva.

Boh dal Abrahámovi, po ňom aj Izákovi a po ňom aj Jakobovi (Izraelovi) aj zaslúbenia, ktoré sa špecificky týkajú izraelského národa. Takto do Božieho plánu spásy ľudstva pozoruhodne vchádza jeden zvláštny národ. Je to izraelský národ, Abrahámov, Izákovo a Jakobovo fyzické potomstvo. Izraelský národ, ako zaslúbené semeno Abrahámov (fyzické potomstvo, fyzické semeno v množnom čísle), mal splniť úlohu „Božieho syna“ a prostredníka

spásy pre všetky národy. V tejto úlohe zásadným spôsobom a definitívne zlyhal pre svoju neposlušnosť a tvrdé srdce. Muselo prísť skutočné, pravé zaslúbené semeno Abrahámovo (zaslúbený potomok v jednotnom čísle), Ježiš Kristus, skutočný Boží Syn, aby naplnil všetky zaslúbenia zmluvy, ktorú Boh uzavrel s Abrahámom, Izákom a Jákobom. Potrebujeme správne porozumieť, aké postavenie dostal izrael-

ský národ pred príchodom Krista, akú úlohu mal tento národ zohrať a akú úlohu nakoniec zohral. Potrebujeme porozumieť aj tomu, aké postavenie má izraelský národ po Kristovom príchode, v ére cirkvi zo Židov i pohanov, a čo ho ešte čaká v budúcnosti. Potrebujeme porozumieť, ako sa zaslúbenia dané Abrahámovi na tomto národe vyplnili a ako ďaleko tieto zaslúbenia presahujú tento zvláštny, Bohom vyvolený národ.

1. časť

Zmluva zaslúbení

A zaslúbenia boli povedané Abrahámovi a jeho semenu.

*Nehovorí: I semenám, ako keby ich bolo mnoho, ale hovorí ako o jednom:
I tvoju semenu, ktorým je Kristus.*

Galatským 3:16

A ak ste vy Kristovi, tak ste semenom Abrahámovým a podľa zaslúbenia dedičmi.

Galatským 3:29

Ani preto, že sú semä Abrahámovo, nie sú všetci deťmi, ale:

*V Izákovi sa ti bude volať semä, to jest,
nie deti tela sú deťmi Božími, ale deti zaslúbenia počítajú sa za semä.*

Rímskym 9:7-8

Z Písma vieme, že Abrahám, pôvodným menom Abram, mal veľa potomkov. Narodil sa mu syn Izmael, ktorý sa veľmi rozmnožil. Vzišli z neho národy, dvanásť kniežat. Aj zo syna Izáka vzišli národy. Z Abrahámovho vnuka Ezava vzišiel veľký národ (Edom). Izraelský národ, ako potomkovia Jakoba, Abrahámovho vnuka, a jeho dvanástich synov, má Abraháma ako svojho praotca. Novozmluvné písma považujú za kľúčovú skutočnosť, že Pán Ježiš je potomok Abraháma a za-

slúbené semeno. Nový zákon nazýva všetkých veriacich v evanjelium deťmi Abrahámovými.

Božie zaslúbenia dané Abrahámovi

Keď dal Boh Abramovi príkaz opustiť svoju otcinu (1. Mojžišova 12:1), dal mu ho spolu so zaslúbeniami (1. Mojžišova 12:2-3): „A učiním ťa veľkým národom a požehnám ťa a zvelebím tvoje meno, a budeš požehnaním“, „a budú požehnané v tebe všetky čelade zeme“. V týchto zaslúbeniach si všimnime, že nielenže

sa má Abram prenáramne rozmnožiť, takže bude z neho veľký národ, ale dokonca v ňom budú požehnané všetky čelade zeme. To, že Abrahám bude mať veľa prirodzených potomkov, je zrozumiteľné. Ako v ňom budú požehnané všetky čelade zeme, sa v Písme odhaľuje postupne a úzko súvisí s Božím plánom spásy. Starozmluvné písma to odкрývajú v náznakoch, novozmluvné písma to odkrývajú a vysvetlia otvorene a naplno.

Abram poslúchol – poslúchol vo viere. Opustil svoju otcinu a putoval tam, kam ho Boh viedol. Dôveroval Bohu, a preto urobil všetko, čo mu Boh prikázal. Boh priviedol Abrama do krajiny Kanaán.

Čas plynie, Sárj, Abramova manželka, je neplodná. S Abramom stále nemajú deti. Vo vojne s kráľmi, ktorí zajali Lota, Abram zvíťazil a oslobodil Lota. Po tom, ako sa stretol s Melchisedekom, kráľom Sálema (1. Mojžišova 14), sa Boh ukáže Abramovi vo videní (1. Mojžišova 15). Hospodin potvrdzuje Abramovi platnosť a nemennosť zaslúbenia: „... ten, ktorý vyjde z tvojho života, ten bude tvojím dedičom“ (1. Mojžišova 15:4). Hospodin vyviedol Abrama von, ukázal mu nočnú oblohu a znova obnovil a potvrdil zaslúbenie hojného potomstva: „Nože pozri hore na nebo a spočítaj hviezdy, ak ich budeš môcť spočítať. A potom mu riekol: Tak bude tvoje semä“ (15:5). Boh opätovne potvrdil, že Abramovho potomstva, „semena“, bude veľké, nespočítateľné množstvo.

Hneď za týmto potvrdením zaslúbenia Písmo hovorí, že Abram uveril Hospodinovi. Uveril, aj keď okolnosti

jeho života a života Saraji tomu nenasvedčovali, aj keď už začal vo viere klepať. Abram uveril a bolo mu to počítané za spravodlivosť (1. Mojžišova 15:6). Toto je kľúčová udalosť a skutočnosť, na ktorej novozmluvné zjavenie vysvetľuje ospravedlnenie z milosti skrze samotnú vieru – Bohom počítanú spravodlivosť z viery (Rímskym 4. kapitola).

Božia zmluva s Abrahámom

Hneď po tom, ako Abram uveril a ako mu Boh započítal vieru za spravodlivosť, pripomenul Boh Abramovi, že ho práve preto vyviedol zo zeme Chaldejov a voviedol do Kanaánu, aby mu dal zaslúbenú zem do trvalého dedičstva: „... aby som ti dal túto zem, aby si ju zdedil trvale“ (1. Mojžišova 15:7). Hospodin svoje zaslúbenia následne spečatil tým, že uzavrel s Abramom zmluvu (15:9-21).

Obsah zmluvy s Abramom (verš 18) je takýto: „Tvojmú semenu som dal túto zem...“, pričom zem je presne definovaná zemepisne (verš 18-21). Je to krajina Kanaán. Predmetom zmluvy s Abramom je to, že Abramovo semeno (potomok alebo potomstvo) zdedí zem. Abramovi je teda zmluvne garantovaná nielen zaslúbená zem, ale aj potomok/potomstvo (semeno). Od tohto okamihu sú zaslúbenia nielen zaslúbené, ale navyše potvrdené aj zmluvou. Táto zmluva je postavená na zaslúbeniach. Nie je podmienená ničím na strane Abrama. Boh v tejto zmluve zaväzuje sám seba, že Abramovi vyplní jemu dané zaslúbenia. Tým, že vyplnenie zaslúbení nie je podmienené žiadnou zmluvnou poslušnosťou na strane Abrama, je táto

zmluva zmluvou *povahy* (charakteru, podstaty) *milosti*. Táto zmluva sa týka vyplnenia Božích zaslúbení, je na nich postavená, preto by sme ju mohli nazvať aj „zmluvou zaslúbení“ – a presne takto ju nazývajú aj novozmluvné písma (Efezským 2:12).

Súčasťou zaslúbení je aj to, že Abram bude mať – zo svojej vlastnej rodovej línie – potomka alebo potomstvo (alebo aj oboje, čo však odkryjú až novozmluvné písma), ktorý/ktoré bude dedičom (15:4). Neskôr (1. Mojžišova 17. kapitola) Boh túto zmluvu opätovne potvrdí a rozšíri aj na Abrahámovu semeno (potomka/potomstvo) v nasledujúcich Abrahámových pokoleniach. Kvôli charakteru tejto zmluvy ju budeme „pracovne“ nazývať aj „abrahámovská zmluva“. Zdôraznime ešte raz, že abrahámovská zmluva je zmluva charakteru milosti a je postavená na zaslúbeniach.

Potvrdenie zmluvy s Abrahámom a jej rozšírenie na Abrahámovu semeno po pokoleniach

Keď mal Abram už 99 rokov, opäť sa mu zjavil Hospodin (1. Mojžišova 17:1) a potvrdil mu zaslúbenia, ktoré mu dal už predtým. Potvrdil mu aj zmluvu: „*A dám svoju zmluvu, aby bola medzi mnou a medzi tebou, a rozmnožím ťa pre náramne*“ (1. Mojžišova 17:2); „*Ja som, hľa, moja zmluva je s tebou, a budeš otcom mnohých národov*“ (17:4); „*Učiním to, aby si sa náramne rozplodil a učiním ťa v národy a kráľovia vyjdú z teba*“ (17:6). Pri potvrdení zmluvy dal Boh Abramovi (čo znamená „Vysoký otec“) nové meno *Abrahám* („Otec množstva“), pretože mu zaslúbil, že bude otcom

mnohých národov (17:5). Boh pri tejto udalosti rovnako premenoval aj Sáraraj, ktorá dostala nové meno *Sára*. Boh tiež nariadil, že zaslúbený syn sa bude volať *Izák* (17:19).

Pri tejto príležitosti Boh zmluvu s Abrahámom dokonca rozšíril (17:7-9), aby platila nielen medzi Bohom a Abrahámom, ale aj medzi Bohom a *Abrahámovým semenom* (potomkom či potomstvom) *po ich pokoleniach* (generáciách): „*A postavím svoju zmluvu medzi sebou a medzi tebou a medzi tvojím semenom po tebe, po ich pokoleniach, za večnú zmluvu, aby som ti bol Bohom i tvojmu semenu po tebe. A dám tebe i tvojmu semenu po tebe zem tvojho pohostinstva, celú zem Kanaánovu za večné državie, a budem im Bohom*“ (17:7-8). Obsahom či predmetom tejto potvrdenej a rozšírenej abrahámovej zmluvy je nielen to, že zaslúbené semeno dostane zaslúbenú zem, ale aj to, že zaslúbenému semenu bude Boh *ich Bohom*. Už samotná táto formulácia naznačuje, že zaslúbenia i zmluva sú zamerané na založenie a uskutočnenie zmluvného vzťahu medzi Bohom a Božím ľudom (Jeremiáš 24:7, 32:38; Ezechiel 11:20, 14:11, 34:24, 37:23; Zachariáš 8:8; Židom 8:10, 11:16).

Následné Božie konanie s Abrahámom, jeho synmi a jeho vnukmi odhalí a novozmluvné písma nakoniec vyložia, že

- 1) tieto zaslúbenia a táto zmluva sa týkajú inak zaslúbeného semena ako potomka v jednotnom čísle,
- 2) a inak zaslúbeného semena ako potomstva, čiže potomkov v množnom čísle.

2. časť

Narodenie syna zaslúbenia – Izák

Opäť prešiel nejaký čas. Abrahám prebýva so svojou rodinou v dúbave (dubovom lese) na planine Mamreho (1. Mojžišova 18). Sára je naďalej nielen neplodná, ale už aj vo veku, kedy žene pomínulo obdobie plodnosti. S manželom klesajú vo viere v naplnenie zaslúbenia o synovi Izákovi. Boh sa im opäť zjaví a posilňuje ich slabnúcu vieru: „*Či je azda nejaká vec nemožnou Hospodínovi?*“ (18:14). Hospodín má všetku moc a všetku vládu. Vláda nad smrťou. Kriesi z mŕtvych. Pre neho nie je nemožné dať život tam, kde života niet (neplodná Sára a Abrahám vo vysokom veku). Toto je zásadná zložka viery Abraháma a aj nás, ktorí sme uverili: Boh kriesi mŕtvych, dáva život tam, kde života niet, dáva nové narodenie tým, ktorí sú mŕtvi vo svojej starej prirodzenosti (vo svojich hriechoch a previneniach, Efezským 2:1-5). Dáva večný život tým, ktorým patrí večné zahynutie. Boh Abrahámovi a Sáře potvrdzuje zaslúbenie o Izákovi: „*Na určený čas zase sa navrátim k tebe podľa času života, a Sára bude mať syna*“ (18:4). Keď mal Abrahám 100 rokov, zaslúbenie sa naplnilo. Sára počala a porodila syna Izáka (1. Mojžišova 21. kapitola).

Zmluvný rozdiel medzi potomkami – Izák a Izmael

Keď Boh opätovne potvrdil Abrahámovi zmluvu zaslúbení a rozšíril ju na jeho „semeno po ich pokoleniach“ (17:7-8), vyčlenil Izmaela, aby nebol pod tou istou zmluvou zaslúbení ako Izák: „*Ale svoju*

zmluvu postavím s Izákom“ (17:19,21). V tomto spočíva absolútne zásadný rozdiel medzi Izákom a Izmaelom. Boh uzavrel zmluvu medzi sebou a Izákom, ale nie medzi sebou a Izmaelom. Prečo? Definitívne to odkryva až novozmluvné zjavenie, hoci náznaky toho sú už v starozmluvných písmach (Malachiáš 1:2). Je to Božie zvrchované rozhodnutie podľa jeho vlastného preduloženia, podľa *vyvolenia milosti*. Dôvod je ten, že Izmael je „*syn podľa tela*“ (len prirodzený, fyzický, telesný potomok) a Izák je „*syn zaslúbenia*“. Túto hlbokú skutočnosť, tieto veľké pravdy naplno odkryva až novozmluvné Božie slovo (Rímskym 9:8). A predsa, krok po kroku, sú odkryvané už v starozmluvných udalostiach v tom, ako Boh koná s jednotlivými Abrahámovými potomkami a potomstvami.

Na tomto mieste si zatiaľ všimnime dve podstatné skutočnosti:

- 1) Zmluva, ktorú Hospodín uzavrel s Abrahámom (15:9-21), je večná zmluva. Prechádza z Abraháma na Izáka, ale neprechádza z Abraháma na Izmaela.
- 2) Zmluva, ktorá prechádza z Abraháma na Izáka, prejde aj z Izáka na jeho semeno (potomka či potomstvo), avšak Izmaelovho potomstva sa táto zmluva nijako netýka. Preto bude existovať zásadný rozdiel nielen v tom, ako bude Boh konať vo svojej prozreteľnosti a vo svojom večnom pláne s Izmaelom a ako s Izákom, ale aj s celým Izmaelovým a s celým Izákovým potomstvom.

Boh rozšíril svoju zmluvu s Abrahámom nielen na Izáka, ale aj na Izákovu semeno (potomka či potomstvo): „*A postavím svoju zmluvu s ním (Izákom) za večnú zmluvu, a tak i jeho semeno po ňom*“ (17:19). Už tu by nám mohla napadnúť otázka: „Semenom“ v tomto verši označuje Izákovu „potomstvo“ ako také, teda všetkých jeho telesných potomkov, alebo len jedného špecifického potomka? Odpoveď dajú udalosti, ktoré sa odohrávajú v živote Izáka, a ich novozmluvný výklad.

Zmluvný rozdiel medzi potomkami – Jakob a Ezav

Vyššie spomínaný Boží výber, rozčleňovanie potomkov a potomstiev, pokračuje ďalej aj v prípade Izákovho potomstva. Izákovi sa narodili dvaja synovia, dvojčičky Ezav a Jakob. Jakob je neskôr premenovaný na Izraela. Božie zaslúbenia a zmluva s Abrahámom a s Izákom prechádza na Jakoba, ale neprechádza na Ezava. Boh dáva zaslúbenie Jakobovi: „*A hľa, Hospodin stál nad ním a riekol: Ja som Hospodin, Boh Abraháma, tvojho otca, a Boh Izáka (všimnime si, že nehovorí Boh Izmaela, alebo Boh Izáka a Izmaela); zem, na ktorej ležíš, dám tebe a tvojmu semenu. A tvojho semena bude ako prachu zeme, a rozmôžeš sa na západ, k moru, i na východ, na sever i na juh, a požehnané budú v tebe všetky čelade zeme a v tvojom semene. A hľa, ja som s tebou a budem ťa chrániť všade kamkoľvek pôjdeš, a navrátim ťa do tejto zeme, lebo ťa neopustím, dokiaľ len nevykonám toho, čo som ti hovoril*“ (1. Mojžišova 28:13-15). Tie isté zaslúbenia, ktoré Boh dal Abrahámovi, dal aj Jakobovi. Žiadna takáto zmienka sa

v Písmach nevzťahuje na Ezava. Ani sa nikde Hospodin nenazýva Bohom Ezava alebo Bohom Jakoba a Ezava. Platnosť zmluvy s Abrahámom je aj teraz zúžená rovnako tak, ako bola zúžená zo všetkých Abrahámových synov len na Izáka. Pri Izákových synoch je zúžená len na Jakoba (Izraela).

Abrahámovská zmluva je potom ďalej v Písmach opísaná už ako zmluva, ktorú uzavrel Hospodin s Abrahámom, s Izákom a s Jakobom (2. Mojžišova 2:24; 3. Mojžišova 26:42; 2. Kráľov 13:23). Hospodin neuzavrel zmluvu s Ezavom ani nedal Ezavovi zaslúbenia, ktoré dal Jakobovi. Preto bude existovať rozdiel medzi potomkami (potomstvom) Ezava a potomkami Jakoba. Aj potomkovia Ezava sa stali národom a mali svojich kráľov, aj títo všetci sú Abrahámovým prirodzeným (telesným) potomstvom. Potomkovia Jakoba (12 kmeňov) sa stali izraelským národom, Božím vyvoleným ľudom – a aj oni sú Abrahámovým prirodzeným potomstvom.

Na otázku, v čom spočíval rozdiel medzi Izákovými potomkami Ezavom a Jakobom, odpovedá až novozmluvné zjavenie (poodkryté je to už v Malachiášovi 1:2-3): „*A nie len to, ale aj Rebeka počala z jedného, z Izáka, nášho otca. Lebo ešte keď sa neboli narodili ani neboli vykonali ničoho dobrého alebo zlého – aby zostávalo preduloženie Božie podľa vyvolenia, nie zo skutkov, ale z toho, ktorý povoláva – ešte vtedy jej bolo povedané, že väčší bude slúžiť menšiemu. Ako je napísané: Jakoba som miloval a Ezava som nenávidel*“ (Rímskym 9:10-13). Jediný rozdiel medzi Ezavom a Jakobom bol v „*preduložení Božom podľa Božieho vyvolenia*“.

Ezav však, podobne ako Izmael, neostal úplne zavrhnutý a bez požehnaní. Pretože aj on je telesným potomkom Abraháma (je jeho vnuk), dostal aj on a jeho potomstvo podobné požehnanie, aké boli zaslúbené Abrahámovi: Dostal zem, nie však zaslúbenú zem Kanaán, ale zem okolo vrchu Seir, a vzišiel z neho národ. Pretože bol Izákovým synom, aj on dostal požehnanie od svojho otca, avšak iné ako syn Jakob. To, že ako Abrahámov telesný potomok dostal zemské požehnanie (on a jeho potomstvo – národ Edom – dostali zem do vlastníctva), vidíme aj na nasledovnej udalosti. Keď je izraelský národ vykúpený z otroctva v Egypte a putuje do zaslúbenej zeme (Kanaánu), tak im Boh nedovolí prejsť cez zem danú Ezavovmu potomstvu s vysvetlením, aby ich nedráždili, lebo im z tejto zeme nedá ani piat', pretože ju dal Ezavovi, lebo aj Ezav je potomkom Abraháma (5. Mojžišova 2:5). Nakoniec

sa však Božie preduloženie a vyvolenie odrazí aj v tejto zemskej rovine: „*Či nebol Ezav Jakobovi bratom? hovorí Hospodin. A miloval som Jakoba a Ezava som nenávidel; obrátil som jeho vrchy na púšť a jeho dedičstvo som dal šakalom pustiny. Keď povie Edom: Porazení sme, ale zase vystavíme rupy, takto hovorí Hospodin Zástupov: Oni budú stavať, a ja budem borit', a nazvú ich územím bezbožnosti a ľudom, na ktorý sa hnevá Hospodin a tak až na veky*“ (Malachiáš 1:2-4).

Zmluva, ktorá je v Písmach opísaná ako zmluva, ktorú učinil Hospodin s Abrahámom, s Izákom a s Jakobom a ktorú sme nazvali „abrahámovskou zmluvou“, je postavená na zaslúbeniach. Týka sa naplnenia zaslúbení daných Abrahámovi (a Izákovi a Jakobovi). Svojím charakterom je to zmluva postavená (zazmluvnená) na základe milosti – je to zmluva povahy milosti.

3. časť

Izraelský národ – zvláštne prirodzené potomstvo

Boh vztiahol svoju zmluvu (abrahámovskú) aj na Jakoba a jeho semeno: „*... zem, na ktorej ležíš, dám tebe a tvojomu semenu. A tvojho semena bude ako prachu zeme... a požehnané budú v tebe všetky čelade zeme a v tvojom semene*“ (1. Mojžišova 28:13-15). Boh premenoval Jakoba na Izraela. Vieme už, že Boh túto zmluvu uzavrel s Izákom, ale s Izmaelom nie. Uzavrel ju s Jakobom, ale s Ezavom nie. Kladieme si otázku: Ako tento Boží výber (voľba) potomkov pre uzavretie zmluvy bude pokračovať v prípade Jakobovho semena? Ukáže sa,

že v jednom zmysle bude pokračovať a v inom zmysle nie. Majme pritom na pamäti, že celý izraelský národ (ako etnikum) je v určitom zmysle tým zaslúbeným semenom (v množnom čísle), zaslúbeným potomstvom. Práve tento rozdiel v tom, v akom zmysle je izraelský národ tým zaslúbeným semenom a v akom zmysle nie je, je kľúčový pre porozumenie ďalšej histórie a pre porozumenie naplnenia zmluvných zaslúbení. Tejto skutočnosti chceme v ďalšom texte venovať patričnú pozornosť.

V starozákonnej dobe tento Boží výber akoby skončil. Ustrnul na izraelskom národe v tom zmysle, že izraelský národ má byť vyplnením zaslúbenia, že Abrahámovho potomstva bude nespočetné množstvo a že izraelský národ má dostať do večného vlastníctva krajinu Kanaán.

Boh si zvolil celé Jakobovo telesné potomstvo a vstúpil s ním do *zvláštneho vzťahu*. Všetkých 12 kmeňov (pokolení) Jakobových (Izraelových) sa stáva Božou voľbou a Božím prozreteľným riadením *vyvoleným národom*. Boh s nimi vstupuje do zvláštneho vzťahu, veľmi odlišného od toho, v ktorom ostane s inými (pohanskými) národmi. Až novozmluvné zjavenie ukáže, že Boží výber (voľba) pokračuje (v inom zmysle) aj v pokoleniach po Jakobovi. Novozákonné písmo preto hovorí o „*Izraeli z Izraela*“ alebo o „*Izraeli v rámci Izraela*“ (o Izraeli v inom zmysle, než je Izrael ako celý národ, ako etnikum) alebo o „*ostatku z Izraela*“. Ale nepredbiehajte. Toto nás ešte len čaká po ceste od starozmluvných udalostí k ich novozmluvnému výkladu. Obráťme teraz pozornosť na izraelský národ ako *zvláštne prirodzené potomstvo*.

Boh si izraelský národ vyvolil, povolal a vykúpil. Vyvolil a povolal k špeciálnej úlohe, ktorú mal medzi národmi splniť v súvislosti s Božím plánom spasenia. Mali sa stať kráľovstvom kňazov a svätým národom (2. Mojžišova 19:5-6). Cez izraelský národ, ako zvláštny národ a „kráľovstvo kňazov“, mali byť pozhnané všetky čelade zeme. V Božom pláne mal izraelský národ sprostredkovať ostatným národom známosť cesty spásy a poznanie toho, ako

mať s Bohom správny vzťah. Okolité národy mali spoznať, že s Izraelom je jediný pravý živý Boh.

Sprostredkujúcu úlohu, ktorú mal Izrael vyplniť, poznávame aj podľa funkcie Šalamúnovho chrámu a vieme o nej z modlitby, ktorú sa Šalamún pri jeho otvorení modlil: „*Áno, i cudzinca, ktorý nie je z tvojho ľudu Izraela, keby prišiel z ďalekej zeme pre tvoje meno, pretože počujú o tvojom veľkom mene a o tvojej mocnej ruke a o tvojom vystretom ramene – teda keby prišiel a modlil by sa v tomto dome, ty vyslyš na nebesiach, na pevnom mieste svojho bývania, a učiň všetko, o čo bude volať k tebe, cudzinec, aby poznali všetky národy zeme tvoje meno, aby sa ťa báli ako tvoj ľud Izrael, a aby vedeli, že je tvoje meno menované nad týmto domom, ktorý som vystavil*“ (1. Kráľov 8:41-43).

Boh vykúpil izraelský národ fyzicky z otroctva v Egypte krvou paschálneho baránka. Toto všetko sú mocné predobrazy, o ktorých ešte budeme hovoriť. Boh si sformoval Izrael ako zvláštny národ, ako svoj ľud, vtedy, keď ich svojím pôsobením, mocami a divmi vyviedol z otroctva v Egypte, aby mu svätoslúžili a aby mu boli zvláštnym vlastníctvom. Viedol ich do zaslúbenej zeme a na Sinajskej púšti im dal cez prostredníka Mojžiša zmluvu, ktorú nedal žiadnemu inému národu. Táto zmluva, nazvime ju *mojžišovská zmluva* (niekedy sa zvykne nazývať aj *sinajská zmluva*), je zmluvou povahy (charakteru) skutkov, pretože zmluvné zaslúbenia sa zmluvnej strane (izraelskému národu) vyplnia len pod podmienkou poslušnosti podmienkam zmluvy – Mojžišovmu zákonu (2. Mojžišova 19:5-6):

„Tak teraz ak naozaj budete poslúchať môj hlas a budete ostríhať moju zmluvu, budete mi zvláštnym vlastníctvom nad všetky národy, lebo ved' moja je celá zem. A vy mi budete kráľovstvom kňazov a svätým národom...“

Mojžišov zákon je sumárne definovaný v desatore a aplikácie rozmenený na drobné vo forme záväzných nariadení, ktoré často obsahujú aj formulácie pokuty či trestu pri ich porušení. Sú to príkazy, čo sa musí, čo sa smie, čo sa nesmie a čo sa ako má robiť. V tomto zmysle je *mojžišovská zmluva* zásadne odlišná od *abrahámovskej zmluvy*. Aj keď sľubuje podobné zaslúbenia – zaslúbenú krajinu, požehnanie, Boh bude svojmu ľudu Bohom a oni mu budú ľuďom – *mojžišovská zmluva* na rozdiel od *abrahámovskej* vyžaduje na strane ľudu, ktorý má byť Božím ľuďom, poslušnosť a spravodlivosť v zmysle konania predpísaných skutkov (5. Mojžišova 28; pozri aj 2. Mojžišova 19:5; 5. Mojžišova 11:13; 1. Samuelova 12:13-15).

Izraelský národ – Boží ľud pod dvoma zmluvami

Už sme vysvetlili, že izraelský národ ako etnikum je zvláštnym prirodzeným potomstvom (semenom) zaslúbeným Abrahámovi. Je teda v jednom špecifickom zmysle vyplnením zaslúbení daných Abrahámovi. V tomto špecifickom zmysle o ňom aj platí, že medzi ním (izraelským národom) a Bohom je uzavretá zmluva, ktorú Boh uzavrel s Abrahámom, s Izákom a s Jakobom. Prečo potom bolo potrebné, aby sa izraelský národ dostal pod ďalšiu zmluvu, zmluvu povahy skutkov, pod *mojžišovskú zmluvu* zákona? Vysvetlenie podáva

novozmluvné písmo. Zákon bol pridaný pre prestúpenia.

To, čo izraelskému národu ako etniku celý čas unikalo a uniká dodnes, je skutočnosť, že príjemcom požehnaní abrahámovskej zmluvy sú len tí, ktorí majú abrahámovskú vieru, teda tí, ktorí sú z viery Bohu verní a Boha milujú, ktorí sú z viery Bohu poslušní. Inak povedané tí, ktorí majú obrezané, poslušné srdcia a veria zaslúbeniam, čo sa preukazuje v ich životoch vernosťou a poslušnosťou naproti Bohu. Úlohou zákona (*mojžišovskej zmluvy* charakteru skutkov) bolo, aby odkryl, že zďaleka nejde o celý izraelský národ. Preto je napísané, že „zákon je pre bezbožného“. Preto je napísané, že „zákon bol pridaný pre prestúpenia“. Od odovzdania zákona izraelskému národu na Sinajskej púšti sa izraelský národ ocitol pod dvoma zmluvami súčasne. Je kľúčové túto skutočnosť pochopiť správne.

Zákon (*Mojžišov zákon*) ako zmluva skutkov (*mojžišovská zmluva*) však nezrušil zmluvu, ktorá bola uzatvorená už skôr; abrahámovskú zmluvu. Funkciou zákona je odkryť hriech (neposlušnosť) a potrestať, odsúdiť ho. Zo zákona je len poznanie hriechu. Zákon nedokáže spasiť, pretože nedokáže dať život. Preto je zákon litera, ktorá zabíja, a služba zákona je službou odsúdenia. Dobrá správa pre tých z izraelského národa, ktorí mali abrahámovskú vieru a obrezané srdce, je tá, že zákon, ktorý bol pridaný pre prestúpenia, ich nemohol odsúdiť, pretože nemohol nahradiť ani zrušiť abrahámovskú zmluvu. Zákon mal v izraelskom národe vyplniť svoju funkciu hlavne voči tým Židom, ktorí boli neobrezaného srdca a tvrdej šije a reptali voči Bohu,

Boha neposlúchali, rebelovali. Im mal zákon ukázať, že sa nemôžu spoliehať na to, že sú semenom Abrahámovým a príjemcovia požehnaní zmluvy uzavretej s Abrahámom, Izákom a Jakobom. Zákon im mal ukázať, že všetky zaslúbenia abrahámovskej zmluvy dostanú len pod podmienkou poslušnosti. A zákon odkryl ich neposlušnosť. To im dávalo šancu urobiť pokánie, nápravu a vierou prilnúť k ich Bohu. Nová zmluva, ktorá je s príchodom Krista a plnosti v ňom naplnením abrahámovskej zmluvy, vysvetľuje, že tou najdôležitejšou funkciou zákona je, že bol pestúnom, ktorý mal priviesť všetkých ku Kristovi.

Izraelský národ – zvláštne prirodzené potomstvo

Boh si izraelský národ vyvolil za zvláštne vlastníctvo kvôli zaslúbeniam daným Abrahámovi, Izákovi a Jakobovi, pretože ako národ boli ich telesnými potomkami. Po rodovej línii boli Jakobovým potomstvom. Boh naplnil zaslúbenie, ktoré dal Abrahámovi (a potvrdil Izákovi aj Jakobovi), že jeho potomstvo zdedí zem Kanaán (1. Mojžišova 15:13-16): „*A Hospodin riekol Abramovi: Vedz istotne, že tvoje semeno bude pohostínom v zemi, ktorá nebude patriť im, a budú im, ľuďom tej zeme, slúžiť, a budú ich trápiť štyristo rokov. Ale aj národ, ktorému budú slúžiť, ja budem súdiť, a potom vyjdú s veľkým majetkom... Ale štvrté pokolenie sa navráti sem, lebo ešte doteraz nie je doplnená nepravosť Amoreja*“ (15:13-16). Vo verši 13 výraz „semeno“ reprezentuje celý izraelský národ ako zvláštne telesné potomstvo Abraháma. Izraelský národ je Abrahámovo potomstvo, ktoré Boh (fyzicky) vykúpil z otroctva v Egypte.

V tomto zmysle predstavuje izraelský národ zvláštne, avšak telesné (prirodzené) Abrahámovo potomstvo. To, že *izraelský národ* ako *Boží vyvolený ľud* a *Kanaán* ako *zaslúbená zem* a „*kráľovstvo kňazov*“ ako prostriedok pre spásu národov nepredstavujú konečné a úplné naplnenie zaslúbení daných Abrahámovi, Izákovi a Jakobovi, odhalí naplno až príchod Novej zmluvy a novozmluvné zjavenie. Už v starozmluvnej ére sa to naznačuje vo chvíli, keď izraelský národ zlyháva. Keď je neposlušný, reptá, rebeluje na púšti, slúži modlám, nezachováva zmluvu (mojžišovskú zmluvu) a nenaplní na poslanie, ku ktorému bol vyvolený.

Povedali sme vyššie, že Boží výber potomstva v jednom zmysle zastal a spočinul na celom izraelskom národe. V inom zmysle však pokračoval ďalej. To, že konečným a plným naplnením Božieho plánu cez zmluvu zaslúbení nebude celý izraelský národ, vidieť už aj zo starozmluvných prorociev. Tieto hovoria o „ostatku“ z Izraela či Jakoba (napríklad Izaiáš 10:21-22 a pozri aj novozmluvný apoštolský výklad tohto proroctva v Rímskym 9:27): „*Ostatok sa navráti, ostatok Jakobov, k silnému Bohu, Udatnému Hrdinovi. Lebo keby bolo tvojho ľudu, Izraelu, ako morského piesku, len ostatok sa navráti z neho. Usúdená záhuba zaplaví spravodlivosťou ako povodeň.*“ Z takýchto veršov vidno, že ani to, že by bolo izraelského národa ako piesku mora, neznamená konečné naplnenie zaslúbení daných v zmluve, ale že konečné naplnenie sa týka len ostatku z izraelského národa. Týmto je poodhalené, že prostredníctvom svojich zaslúbení cieľi Boh na väčšiu a vyššiu realitu, než akou sú fyzická (zemská)

krajina či ľud v zmysle etnika (národa). Teda konečné a plné vyplnenie zaslúbení sa vlastne netýka fyzického národa a fyzickej krajiny, ale sa týka skutočného Božieho ľudu v duchovnom (nebeskom) zmysle a večnej nebeskej vlasti.

Podobne prorokuje Hozeáš (1:10): „*Avšak bude počet synov Izraelových ako piesku mora, ktorý sa nedá ani zmerať ani spočítať, a stane sa, že na mieste, kde im bolo povedané: Vy nie ste mojím ľudom, povie sa im: Synovia silného Boha živého.*“ V kontexte starozmluvných písem a udalostí sa nám toto proroctvo môže javiť tak, že sa tu hovorí o Božej nevôli a zavrnutí izraelského národa pre ich neposlušnosť a modloslužbu, ktoré vyvrcholilo ich zavlečením do exilu v Babylone, a o opätovnom prijatí izraelského národa za Boží ľud. Avšak novozmluvný apoštolský výklad (Efezským 2; Galatským 3) výslovne tvrdí, že toto proroctvo hovorí aj o spasení pohanov. Hovorí o prijatí tých,

ktorí boli ďalekí a cudzí zmluvám zaslúbenia (Efezským 2:11-19), ale teraz sú blízki, ktorí boli nemilovaní, ale teraz sú milovaní. A hovorí, že výraz pre skutočný Boží ľud – „synovia silného Boha živého“ – sa vzťahuje na *ostatok z Izraela* a na *spasených z pohanov zo všetkých čeladi zeme* (zo všetkých národov). Teda na *Cirkev zo Židov i pohanov*, kde už niet ani Žida, ani pohana (Galatským 3:28). Apoštol odhaľuje, že zaslúbenie o tom, že Abrahámovho semena bude ako piesku mora (nespočetné množstvo), sa izraelského národa týka len predobrazne a len zemsky (vo fyzickom zmysle), avšak úplným a *konečným naplnením tohto zaslúbenia* je *Cirkev zo Židov i pohanov*. Rovnako je to aj v prípade ostatných zaslúbení: veľký národ, požehnanie všetkých čeladi zeme, zaslúbená vlasť (krajina), kráľi s Abrahámovým pôvodom, kráľovské kňazstvo atď.

4. časť

Zemská (prirodzená, fyzická) predobrazná a nebeská (duchovná, večná) konečná rovina zaslúbení

Zaslúbená zem:

Na zaslúbení krajiny najľahšie pochopíme kľúčovú pravdu o tom, aký cieľ Boh sledoval, keď dal Abrahámovi zaslúbenia a uzavrel s ním zmluvu, a že tieto zaslúbenia sa rôznym spôsobom naplňajú rôznym Abrahámovým potomstvám. Abrahámovi Boh zaslúbil krajinu Kanaán ako vlasť, ktorá bude jemu a jeho semenu daná do večného vlastníctva ako večné dedičstvo. Zaslúbená krajina (Kanaán) bola presne geograficky definovaná. V starozmluv-

ných textoch sa zaslúbenie o zemi javí ako zaslúbenie zemskej krajiny. Nič viac sa za tým akoby nedá tušiť. Až novozmluvné písmo (Židom kapitola 11) vykladajú, že konečným cieľom a úplným naplnením tohto zaslúbenia je *nebeská vlasť* (večný život, nebeský Jeruzalem) a že dokonca už sám Abrahám tomuto zaslúbeniu takto rozumel a vierou si ho aj privlastnil, očakávajúc jeho naplnenie v budúcnosti. Rovnako tomu verili a aj rozumeli Izák aj Jakob: „*Vierou Abrahám súc volaný poslúchol, keď mu kázal Boh,*

aby vyšiel zo svojej vlasti a išiel na miesto, ktoré mal dostať za dedičstvo. A vyšiel bez toho, že by bol vedel, kam ide. Vierou pohostínil v zemi zaslúbenia ako v cudzej a býval v stanoch s Izákom a Jakobom, so spoludedičmi toho istého zaslúbenia. Lebo očakával mesto, majúce základy, ktorého remeselníkom a staviteľom je Boh. Vierou i sama Sára dostala moc založiť semeno a porodila mimo času veku, keďže mala za verného toho, ktorý zaslúbil. Preto sa ich aj z jedného, a to už umŕtveného, naplodilo množstvom ako hviezd na nebi a ako nesčíselného piesku na brehu mora. Tí všetci pomreli vo viere bez toho, že by boli dostali Bohom dané zaslúbenia, ale ich zďaleka videli a boli presvedčení o nich a vítali ich a vyznávali, že sú cudzincami a pútnikmi na zemi. Lebo tí, ktorí hovoria také veci, zjavne ukazujú, že hľadajú vlasť. A keby boli mysleli na tú, z ktorej vyšli, boli by mali čas vrátiť sa. Ale takto túžia po lepšej, to jest po nebeskej. Preto sa nehanbí za nich ich Boh menovať sa ich Bohom, lebo im pripravil mesto“ (Židom 11:8-16).

Abrahám teda rozumel a veril, že predmetom zaslúbenia o zemi zaslúbenej do večného vlastníctva (večného dedičstva) nie je fyzická krajina Kanaán (od Egyptského potoka po rieku Euf-rat), ale večné prebývanie u Boha. Je ním nové nebo a nová Zem a nebeský Jeruzalem – mesto, v ktorom panuje Božia vláda, nie ľudská. Zaslúbenie dané Abrahámovi má teda *duchovný, nebeský* rozmer – *týka sa spásy a večného života*. Toto zaslúbenie prechádza na Izáka, neprechádza však na Izmaela. Zaslúbenie, ktoré dostal Izmael, má len *zemský* rozmer, zemskú rovínu, nemá nebeský (duchovný) rozmer či rovínu.

Zaslúbenie, ktoré dostal Abrahám, následne Izák a následne Izrael, má primárne *duchovný (nebeský)* rozmer. Avšak nesie v sebe aj *zemský* rozmer, ktorý plní funkciu *predobrazu, fyzického tieňa*, ktorý poukazuje na jeho konečné naplnenie. Kanaán ako zaslúbená vlasť nie je konečným naplnením zaslúbenia, je len predobrazom vlasti, v ktorej Boží ľud vchádza do odpočinku. Pre izraelský národ mal byť Kanaán vlasťou, v ktorej si oddýchnu od otrockej nadvlády iného národa. Oddýchnu si od nepriateľov a budú žiť vo vzťahu Božieho ľudu so svojim Bohom a budú tu zažívať všetky Božie požehnania. Prečo sa tak nestalo? Respektíve, prečo sa tak stalo len sčiasťky?

Z pohľadu Božej prozreteľnosti sa tak nestalo preto, aby sa ukázalo, že zemské veci sú len tieňom budúcich nebeských vecí. Bohu ide celý čas práve o nebeské veci, ktoré realizuje cez zaslúbenia dané Abrahámovi a jeho semenu. Nebeská vlasť je zaslúbenou vlasťou, kde spasení (Boží ľud) budú na večné veky v plnosti prežívať oslobodenie od otroctva a nadvlády hriechu a plnosť vzťahu medzi Bohom a jeho ľuďom. Z pohľadu zemského sa tak nestalo pre neposlušnosť izraelského národa. Dostali sa pod zmluvu skutkov (Mojžišov zákon). Zmluvu nenaplnili, neposlúchali. Namiesto zmluvnej mzdy dostali zmluvný trest. Je pozoruhodné, že mojžišovská zmluva garantovala izraelskému národu rovnaké veci, ako sľubovala abrahámovská zmluva, avšak len pod podmienkou skutkovej poslušnosti, len pod podmienkou naplnenia zmluvy zákona.

To, že duchovné (nebeské) zaslúbenia sa týkali len Abraháma a po ňom len

Izáka ako jeho syna, a nie Izmaela a jeho potomstva a nie synov Ketury a ich potomstva, má aj svoj zemský obraz. Po Abrahámovi dedil jedine Izák, nededili ani Izmael (preto bol zahnaný preč od Izáka) a ani Keturini synovia. Abrahám sa riadil Hospodinovými príkazmi a bol týmto príkazom poslušný: „*A Abrahám dal všetko, čo mal, Izákovi. A synom ženín, ktoré mal Abrahám, dal Abrahám dary a poslal ich preč od Izáka, svojho syna, kým ešte žil, na východ, do východnej zeme*“ (1. Mojžišova 25:5-6).

To, že primárna rovina zaslúbení je nebeská (duchovná) a týka sa po Abrahámovi len Izáka a len Jakoba, nie ostatných potomkov či potomstiev, Boh zjavuje aj tým, že si z tohto odvodzuje dokonca svoje meno. Nazýva sa Bohom Abraháma, Izáka a Jakoba. Boh je Bohom všetkých ľudí, pretože je ich Stvoriteľom a má zvrchovanú vládu nad každým jedným človekom a telom. S niektorými však vstúpil do zvláštneho vzťahu (vyjadrené výrazovým prostriedkom „vopred ich poznal“) podľa svojho večného preduloženia, a preto sa nehanbí odvodiť si od tohto vzťahu dokonca svoje meno – čím poukazuje na dôležitosť a vážnosť tohto vzťahu.

Zaslúbené semeno v jednotnom čísle:

Zaslúbeným semenom, zaslúbeným synom, je Izák. Izák sa skutočne aj narodil presne tak, ako Boh zaslúbil, a v čase, ktorý oznámil. Ani Izák však nie je konečným a úplným naplnením tohto zaslúbenia o semene. Je len fyzickým predobrazom a tieňom budúceho konečného naplnenia – tým zaslúbeným semenom je Spasiteľ Kristus: „*A zaslúbenia boli povedané Abrahámovi a jeho*

semenu. Nehovorí: I semenám, ako keby ich bolo mnoho, ale hovorí ako o jednom: I tvojmu semenu, ktorým je Kristus“ (Galatským 3:16). A nielen to! Nielenže je Kristus tým konečným a úplným naplnením zaslúbenia o *semene* danom Abrahámovi, Kristus je aj tým *semenom*, na ktoré sa vzťahuje konečné a úplné naplnenie abrahámovej zmluvy a všetkých jej zaslúbení (2. Korinským 1:19-20; Rímskym 8:32). Túto zmluvu Boh uzavrel s Abrahámom a jeho *semenom*, Izákom a jeho *semenom* a Jakobom a jeho *semenom*. Kristus, Boží Syn, je tým *konečným semenom zaslúbeným patriarchom*. On je aj konečným príjemcom vyplnenia všetkých zaslúbení daných patriarchom – všetkých zaslúbení abrahámovej zmluvy.

Zaslúbené semeno v množnom čísle:

Semeno v množnom čísle zaslúbené Abrahámovi (1. Mojžišova 15:13) je izraelský národ ako *zvláštne telesné potomstvo* Abraháma. Toto zvláštne telesné potomstvo je „vyvoleným, povolaným a vykúpeným Božím ľudom“ – avšak len v „prirodzenom“ (zemskom) zmysle. Vykúpení sú len fyzicky, z otroctva v Egypte. Nie sú vykúpení duchovne, z otroctva hriechu. Božím ľudom sú len pod podmienkou poslušnosti mojžišovskej zmluve. Nie však bezpodmienečne, ako je to v prípade abrahámovej zmluvy a neskôr po Golgote aj v prípade Novej zmluvy. Vchádzajú len do fyzickej „zaslúbenej zeme“, do Kanaánu, aby tam našli odpočinok, a aj to len pod podmienkou poslušnosti mojžišovskej zmluve. Keď však neposlúchajú, namiesto odpočinku prichádzajú boje a prehry s okoli-

tými pohanskými národmi, útlak, hlad a nakoniec exil.

Ako národ nevchádzajú do „večného odpočinku“, čiže „nebeskej vlasti“ ako konečného naplnenia zaslúbenia o vlasti (o zaslúbenej zemi). Nenaplnia svoju úlohu ako „kráľovstvo kňazov“. Táto úloha prejde v novozmluvnej ére skrze Krista (zaslúbené semeno v jednotnom čísle) na „kráľovské kňazstvo“ – všetkých skutočne vykúpených (1. Petrov 2:9; Zjavenie 1:6, 5:10). Božím ľuďom sú len podmiennečne. *Cirkev zo Židov i pohanov* je Božím ľuďom bezpodmienečne (1. Petrov 2:9; Galatským 3:29). Všetky tieto spomenuté fyzické či prirodzené (zemské) skutočnosti sú len fyzickým tieňom a predobrazom skutočného, konečného nebeského naplnenia zaslúbení daných Abrahámovi a jeho semenu.

Novozmluvné spisy teda odhaľujú, že konečným naplnením „semena“ (potomka/potomstva) zaslúbeného Abrahámovi nebol ani Izák (ako potomok), ani Jakob (ako potomok), ani izraelský národ („Izrael“ ako potomstvo), ale bol ním sám Pán Ježiš Kristus, Boží Syn a Kráľ, ako špecifický potomok v jednotnom čísle. No a skrze Spasiteľa hriešnikov, Pána Ježiša Krista, prichádza na svet ešte jedno výnimočné Abrahámovo potomstvo.

Duchovné potomstvo – pravé Abrahámove deti – pravé Božie deti

Kristus je nielen semenom (špecifickým potomkom), ktoré bolo zaslúbené Abrahámovi, ale Kristus je aj semenom (špecifickým potomkom), ktorému sa vyplnili v plnosti a vo večnej nebeskej rovine všetky zaslúbenia dané Ab-

rahámovi (Galatským 3:16). Najprv duchovne, pozične, pri jeho prvom príchode, neskôr finálne, zavřšene, pri jeho druhom príchode. A *skrze Krista* to platí aj o všetkých veriaciach v evanjelium: „*A ak ste vy Kristovi, teda ste semenom Abrahámovým a podľa zaslúbenia dedičmi*“ (Galatským 3:29). Všetci veriaci v evanjelium sú *semenom* – semenom v množnom čísle. Platí to rovnako o uverivších zo Židov, ako aj o uverivších z pohanov. Nieto medzi nimi žiadneho rozdielu. Skrze Krista sú tým konečným naplnením zaslúbenia o potomstve. Sú konečnou realizáciou Božieho plánu z hriechov vykúpeného, očisteného, ospravedlneného Božieho ľudu, ktorý má obrezané a poslušné srdce, ktorý je Bohu verný. Týmto potomstvom je *skutočný pravý Boží ľud* – *Cirkev zo Židov i pohanov, Kristovo telo, chrám Svätého Ducha: „Lebo všetci sme synmi Božími skrze vieru v Kristu Ježišovi. Lebo všetci, ktorí ste pokrstení v Krista, Krista ste obliekli. Niet Žida ani Gréka; niet sluhu ani slobodného; niet muža ani ženy, lebo vy všetci ste jedno v Kristu Ježišovi*“ (Galatským 3:26-28). Teda ktorýkoľvek človek veriaci evanjeliu Ježiša Krista patrí do duchovného potomstva Abraháma. Je Abrahámovým dieťaťom, dieťaťom Božím a dedičom zaslúbení.

Izraelský národ – predobraz pravého Božieho ľudu

Izraelský národ, ako *zvláštne telesné Abrahámovo potomstvo*, bol *vyvoleným Božím ľuďom*. Musíme však správne porozumieť, v akom zmysle bol vyvoleným Božím ľuďom. Izraelský národ je vyvolený spomedzi národov,

čo však neznamená, že každý jeden Izraelita je vyvolený, aby bol spasený. Boh o tomto ľude vyhlásil, že sú tvrdej šije, že neustále blúdia srdcom, že sú neposlušní, že sa mu zošklivili (Žalm 78). Boh izraelský národ ako celok, ako etnikum, zavrhol. Zavrhol čiastočne a dočasne. To neznamená, že zavrhol každého jedného Izraelitu. Neznamená to ani to, že izraelský národ zavrhol navždy a že sa už na nich nevzťahuje nič zo zaslúbení daných Abrahámovi a nič z abrahámovskej zmluvy. Izrael bol Boží ľud, a predsa bol Bohom zavrhnutý. Mali by sme sa obávať, že sa takéto niečo môže stať aj Božiemu ľudu, ktorým je Cirkev? Nie, v žiadnom prípade! Prečo? Pre dva dôvody. Po prvé preto, že izraelský národ (ako celok) je Božím ľuďom len podmienčne, pod podmienkou poslušnosti – pod mojžišovskou zmluvou. Oni však neposlúchali, čím zrušili zmluvu, čo bol dôvod pre ich zavrhnutie. Novozmluvné zjavenie to vysvetľuje jasne a priamo. Zákon, zmluva skutkov podmienená poslušnosťou, nedokáže človeka spasiť. Nedokáže vyriešiť hriešnu prirodzenosť človeka. Nedokáže dať milosť, nedokáže dať život: „... *Lebo keby bol býval daný zákon, ktorý by bol mohol oživiť, vtedy by skutočne bola spravodlivosť bývala zo zákona*“ (Galatským 3:21). Preto je zlorečený každý, kto je pod zákonom (pod zmluvou skutkov). Preto je zákon službou smrti a odsúdenia. Nakoniec sa však aj tak ukáže, že koreňom a príčinou neposlúchania je nevera a neverenie (Židom 3:8-4:11): „*A na ktorýchže zanevrúc hneval sa štyridsať rokov? Či nie na tých, ktorí hrešili, a ktorých telá*

popadali na púšti? A ktorýmže prisahal, že nevojdú do jeho odpočinku, ak nie tým, ktorí neposlúchali? A vidíme, že nemohli vojsť pre neveru“ (Židom 3:17-19).

Poslúchať Boha spôsobom, ktorý Boh prijme, dokáže len človek s obrezaným srdcom, človek, ktorému Boh zapísal zákon na myseľ a srdce, človek, ktorý sa narodil znova a dostal Božieho Ducha. Je to tak preto, lebo Duch je, ktorý oživuje. Len tí, ktorí v čase pred Golgotou uverili abrahámovskou vierou, a tí, ktorí v čase po Golgote uverili v Ježiša Krista, sú Bohu živí, sú Božími deťmi a dedičmi zaslúbení.

Izraelský národ, ako potomstvo Abraháma, Izáka a Jakoba, bol národ jednotlivcov s obriezku tela. Obriezka tela im mala pripomínať zmluvu s Abrahámom postavenú na viere v Božie zaslúbenia, na viere, ktorú Boh počíta za spravodlivosť. Avšak len niektorí z nich mali abrahámovskú vieru. Väčšina z nich Bohu neverila, čo sa viditeľne ukázalo a poznalo podľa ich neposlušnosti – reptali, rebelovali, pokúšali Boha, slúžili modlám po vzore okolitých pohanských národov (neobrezancov), boli tvrdej šije, blúdili srdcom a Bohu sa v nich nezalúbilo. Preto to tak bolo, keď mali byť Božím ľuďom a chodiť pred jeho tvárou a po jeho cestách? Preto, lebo obriezka na tele učená ľudskou rukou nič nezmôže a nič neprospeje. Je len predobrazom obriezky srdca, o ktorú skutočne ide. Obriezka srdca je ten cieľ, o ktorý Bohu ide pri spáse človeka. Boh neustále volal izraelský ľud, aby obrezal svoje srdce (Jeremiáš 4:4): „*Obrežte sa Hospodinovi a odstráňte všelijakú*

neobrezanosť svojho srdca...“ (pozri aj 2. Mojžišova 26:41, 5. Mojžišova 10:16; Jeremiáš 9:25-26; Skutky 7:51) Obriezka tela je vonkajším znamením (znázornením) vnútornej skutočnosti, o ktorú Bohu skutočne ide vo vzťahu medzi ním a jeho ľuďom – obrezané poslušné srdce, ktoré žije a chodí vierou. To, že boli obrezaní na tele, ich malo viesť k pochopeniu, že v zmluve s Božím ľudom ide o vieru v zaslúbenia, ide o vernosť a poslušnosť svojmu Bohu.

Pravému Božiemu ľuďu, Cirkvi zo Židov i pohanov, sa nemôže stať, že by ju Boh zavrhol, pretože sa na ňu vzťahuje Nová zmluva, ktorá Cirkvi garantuje z Božej strany obriezku srdca a poslušnosť vloženú do srdca skrze dar Ducha (Židom 8:6-13; Ezechiel 11:19-20).

Po druhé preto, že izraelský národ je vyvolený len ako celok, ako národ spomedzi národov. Teda v úplne inom zmysle, ako sú vyvolení všetci veriaci v evanjelium, ktorí sú pre spásu a večný život vyvolení ako jednotlivci ešte pred založením sveta (Efezským 1:4). Títo sú vyvolení ako Božie a Abrahámove deti podľa viery, ako Boží ľud Novej zmluvy.

Boží ľud Novej zmluvy je ľudom viery (viery v Krista, viery v evanjelium) a ľudom verným a poslušným. Boh zavrhol izraelský národ dočasne a pre ich neveru (Rímskym kapitoly 9-11). Príde čas, keď ich opäť prijme, keď (ako národ, etnikum) „hromadne“ uveria v Krista (Rímskym 11).

Izraelský národ ako etnikum je predobrazom a fyzickým tieňom pravého Božieho ľudu. Vykúpenie izraelského národa z Egypta je vykúpenie fyzické, nie je rovné vykúpeniu Božieho

ľudu z otroctva hriechu. Je tohto len obrazom a fyzickým znázornením. Vojdenie do zaslúbenej zeme (Kanaánu) je predobrazom a fyzickým znázornením vojdenia do večného Božieho odpočinku (Židom 4:1-11), vojdenia do nebeskej vlasti. Zaslúbenie „vy mi budete ľudom a ja vám budem Bohom“ je izraelskému národu dané len pod podmienkou ich poslušnosti. Ich neposlušnosť ich z tohto vzťahu diskvalifikuje. Zaslúbenie „vy mi budete ľudom a ja vám budem Bohom“ je duchovnému semenu (veriacim v evanjelium) zaslúbené bez podmienky. Na tomto zaslúbení je postavená Nová zmluva, ktorej súčasťou je to, že Boh sám vkladá vernosť a poslušnosť do srdca svojmu ľuďu.

Boží ľud Novej zmluvy je vykúpený spod zlourečenstva zákona skutkov, spod mojžišovskej zmluvy (Galatským 3:13; Rímskym kapitola 7). Pritom s izraelským národom to bolo naopak. Ten bol daný pod zákon (zákon skutkov), pod mojžišovskú zmluvu, ktorá mu bola službou smrti a odsúdenia, aby jasne poukázala na ľudský hriech a na potrebu pokánia a spasenia zo samotnej viery (2. Korintským 3:7-10). Zákon mu bol pestúnom vedúcim ku Kristovi (Galatským 3:24-25).

Izraelský národ ako vyvolený ľud bol Bohu blízky, zatiaľ čo pohania boli ďalekí a bez Boha na svete. Boli bezprávnymi cudzincami, odcudzení zmluvám zaslúbenia (Efezským 2:11-19). V Božom ľuďu Novej zmluvy je to naopak. Národ, ktorý nebol národom, sa stal Božím ľudom. Pohania sa stali spoluobčanmi svätých a domácimi Božími (Efezským 2:19).

5. časť

Izrael ako národ a Izrael ako ostatok

Dvojaký zmysel slova Izrael

Vráťme sa teraz na to miesto, kde sme spomenuli, že zužovanie platnosti abrahámovskej zmluvy na konkrétne semeno (Izák áno, Izmael nie; Jakob áno, Ezav nie) zastalo v jednom (určitom) zmysle bez následného výberu pri izraelskom národe ako celku. V inom zmysle však nezastalo, ale pokračovalo ďalej. Jedno zo zaslúbení, ktoré dostal Abrahám, bolo, že jeho potomstva bude ako piesku mora. Avšak prorok vyriekol nad izraelským národom takéto proctvo: „*Lebo keby bolo tvojho ľudu, Izraelu, ako morského piesku, len ostatok sa navráti z neho. Usúdená záhuba zaplaví spravodlivosťou ako povodeň. Lebo záhubu, a to pevne usúdenú, učiní Pán Hospodin Zástupov prostred celej zeme*“ (Izaiáš 10:22-23). Novozmluvné písmo vykladá toto proctvo takto: „*A Izaiáš volá nad Izraelom: Keby bol počet synov Izraelových ako piesok mora, len zostatok bude spasený*“ (Rímskym 9:27).

To sa teda javí tak, že zaslúbenia dané Abrahámovi zlyhali. To však nie je pravda! Vysvetlenie je nasledujúce: „*No, nie že by bolo zmarené slovo Božie. Lebo nie všetci, ktorí sú z Izraela, sú Izraelom*“ (Rímskym 9:6). V tomto verši je slovo „Izrael“ použité v dvojakom zmysle. V jednom zmysle (ako zvláštne telesné Abrahámovo potomstvo) sú všetci etnickí (genetickí) Izraelčania do jedného „Izrael“ – to je Izrael ako národ. V druhom zmysle ide o duchovné potomstvo, skutočný duchovný Izrael, súčasť pravé-

ho Božieho ľudu. V tomto zmysle nie sú všetci etnickí Izraelčania „Izrael“, ale iba *niektorí* z nich. Ktorí sú to tí *niektorí*? Je to *ostatok* (*zostatok*) Izraela.

Tí *niektorí* sú „*deti zaslúbenia*“ (Rímskym 9:8): „*To jest, nie deti tela sú deťmi Božími, ale deti zaslúbenia počítajú sa za semä*.“ Deti zaslúbenia sú tým ostatkom Izraela, tým semenom, ktoré Pán zanechal Izraelu (Rímskym 9:29), aby o nich skutočne platilo: „*Ja im budem Bohom, a oni mi budú ľuďom*“ (Jeremiáš 30:22, 32:38+40-41; Ezechiel 11:20, 36:28, 37:23; Zachariáš 8:8). Proroci oznámili, že tí potomkovia, o ktorých bude platiť, že Hospodin je ich Bohom a oni sú jeho ľuďom, budú sami Bohom a spôsobení, aby „žili pred ním“, aby „chodili pred jeho tvárou“, aby mu verili a poslúchali ho. Toto všetko Boh zabezpečí tak, že im svoje zákony nedá externe (zvonku ako literu) ako sadu prikázaní, čo sa musí a čo sa nesmie, ale naopak, dá im ich interne (zvnútra) tak, že ich zapíše na ich mysle a svoje zákony vloží do ich srdca. Tento zvrchovaný Boží zákrok, toto dielo, ktoré Boh sám koná v človeku, novozmluvné písmo nazýva *obriezka srdca* (Rímskym 2:29) alebo *obriezka Kristova* (Kolosenským 2:11).

Toto Božie spasiteľné dielo je v starozmluvnej ére zaslúbené prorokmi ako výmena *kamenného srdca* neschopného poslúchať Boží zákon za *nové mäsité srdce* spôsobilé Boha poslúchať: „*A dám im jedno srdce a nového ducha dám do vášho vnútra, odstránim kamenné srdce z ich*

tela a dám im srdce z mäsa, aby chodili v mojich ustanoveniach a ostríhali moje súdy a činili ich. A tak mi budú ľudom, a ja im budem Bohom“ (Ezechiel 11:19-20); „Lebo vás poberiem z národov a zhromažďím vás zo všetkých zemí a dovediem vás do vašej zeme. A pokropím vás čistou vodou, a budete čisti; od všetkých vašich nečistôt aj od všetkých vašich ukydaných bohov vás očistím. A dám vám nové srdce a nového ducha dám do vášho vnútra a odstránim to kamenné srdce z vášho tela a dám vám srdce z mäsa. A dám svojho Ducha do vášho vnútra a učiním to, aby ste chodili v mojich ustanoveniach a ostríhali moje súdy a činili ich. A budete bývať v zemi, ktorú som dal vašim otcom, a budete mi ľudom, a ja vám budem Bohom“ (Ezechiel 36:24-28).

Celý izraelský národ ako etnikum bol Boží vyvolený národ. Bol Božím ľudom v tom zmysle, že Boh s nimi špeciálne konal. Avšak len tí z izraelského národa, ktorí mali obriezku srdca, ktorí mali Abrahámovu vieru, boli v pravom zmysle Božím ľudom. A to v zmysle výroku: „Ja im budem Bohom a oni mi budú ľudom.“ Len títo boli v každej generácii tým ostatkom.

Z novozmluvného výkladu Božej zmluvy s Abrahámom, ktorú Boh učinil medzi sebou a Abrahámom a jeho semenom po jeho pokoleniach, poznáme s istotou, že je zmluvou povahy milosti. Je zmluvou postavenou na zaslúbeniach. Táto zmluva došla svojho naplnenia s príchodom Krista ako zaslúbeného semena. Ani zákon – mojžišovská zmluva, ktorá bola uzavretá neskôr po abrahámovej zmluve – nemohol zrušiť či zneplatniť zmluvu zaslúbení (abrahámovskú zmluvu). Pozorne čítajme Galatským 3:15-29: „... Už uprávoplatnenej zmluvy človeka

nikto neruší alebo ani k nej nepridáva ničoho. A zaslúbenia boli povedané Abrahámovi a jeho semenu... Ale to hovorme: Zmluvy, predtým uprávoplatnenej Bohom, vzťahujúcej sa na Krista, nezneplatňuje zákon, vzniknúcí po štyristo aj tridsiatich rokoch, tak aby zrušil zaslúbenie... Tak čo teda zákon? Bol pridatý pre prestúpenia, dokiaľ by neprišlo semä, ktorému bolo dané zaslúbenie...“ Toto je pre porozumenie spasenia z milosti kľúčové:

Abrahámovská zmluva, zmluva zaslúbení, nie je mojžišovskou zmluvou, zmluvou skutkov, zrušená. Mojžišovská zmluva bola len dočasným prídavkom k abrahámovej zmluve.

Zmluva zaslúbení uzavretá s Abrahámom (a Izákom a Jakobom) došla svojho naplnenia v Kristovi a v Novej zmluve. Vtedy zároveň mojžišovská zmluva zastarala a skončila pre tých, ktorí uverili v evanjelium, lebo sa naplnila Kristom a v Kristovi. Roztrhla sa chrámová opona, Nová zmluva nahradila starú (mojžišovskú zmluvu zákona), pretože keď sa zamieňa kňazstvo, nevyhnutne sa deje i zámena zákona (Židom 7:12 v kontexte celej kapitoly; 1. Petrov 2:9). Keď bol na Letnice vyliaty Svätý Duch, prišla éra, v ktorej každý veriaci v evanjelium dostane Svätého Ducha (Skutky 19:2) a skrze neho obriezku srdca. Tým sa naplnilo starozmluvné zaslúbenie Novej zmluvy (Ezechiel 11:19-20; Rímskym 2:29).

O týchto súvislostiach vyučuje Božie slovo v 4. kapitole Rímskym, v 3. kapitole Galatským a v 11. kapitole Židom. Boh zaslúbil, že zmluvu charakteru milosti uzavrie so semenom Abrahámovým po jeho pokoleniach. Boh zjavitel'sky odkryva, že v prvom Abrahámovom pokolení je

semenom Izák, ale nie Izmael, a v druhom pokolení je semenom Jakob (Izrael), ale nie Ezav. A čo ďalšie pokolenia? Izrael splodil 12 kniežat, z ktorých pochádza 12 kmeňov Izraelových. Toto Izraelovo (a Izákovo a Abrahámovo) potomstvo si Hospodin vybral (vyvolil) za špeciálne potomstvo, s ktorým má špeciálny plán a s ktorým špeciálne koná. Nazýva ho Boží ľud. Toto potomstvo je zvláštne v tom zmysle, ako ho opisuje novozmluvné písmo: „... ktorí sú Izraeliti, ktorých je synovstvo i sláva i zmluvy i zákonodarstvo i svätoslužba i zaslúbenia, ktorých sú otcovia a tí, z ktorých pošiel Kristus podľa tela...“ (Rímskym 9:4-5). V tomto zmysle je celý izraelský národ, jeho všetky pokolenia od Izraelových synov až podnes, *zvláštnym telesným* (prirodzeným, fyzickým) *Abrahámovým potomstvom*. K nim prišiel Mojžiš a cez neho zákon. Oni dostali prorokov. Im bol daný chrám, chrámová služba a systém obetí. Cez nich mala byť oznámená spása všetkým národom. Cez nich prišlo vtelenie (narodenie) Spasiteľa. Natíska sa dôležitá otázka: To, že celý Izrael ako etnikum dostal tie isté zaslúbenia ako Abrahám, Izák a Jakob, znamená, že každý jeden etnický Izraelita je pod zmluvou zaslúbení presne v takom istom zmysle ako Abrahám, Izák a Jakob? Pozrime sa najprv, ako o tom vyučuje sám Pán Ježiš, a potom ako Božie slovo v novozmluvných spisoch.

Pre svoje špeciálne postavenie vyvoleného Božieho ľudu sa izraelský národ považoval za „deti Abrahámove“ („ich je synovstvo“). Aj v diskusiách s Pánom Ježišom sa Izraelčania (Židia) odvolávali na to, že „majú otca Abraháma“ (Ján 8:39). Na čo sa tým vlastne odvolávali? Mali za to, že keď sú fyzickými (telesnými) po-

tomkami Abraháma a sú obrezaní na tele, že sa na nich vzťahujú tie isté zaslúbenia, ktoré dostal Abrahám, a že sú bezpodmienečne pod tou istou zmluvou, ktorú učinil Hospodin s Abrahámom a jeho semenom po jeho pokoleniach (zmluvou povahy milosti). Mali za to, že sú vlastne Božimi synmi, lebo majú za otca Boha (Ján 8:41). Aká bola na to odpoveď Pána Ježiša? „*Na to im povedal Ježiš: Keby ste boli deťmi Abrahámovými, robili by ste skutky Abrahámove; ale teraz ma hľadajte zabiť, človeka, ktorý som vám hovoril pravdu, ktorú som počul od Boha; toho Abrahám neurobil*“ (Ján 8:39-40). Na to, že Boh je ich otcom im povedal: „*Ježiš im povedal: Keby bol Boh vašim otcom, milovali by ste ma, lebo ja som vyšiel z Boha a prišiel som; lebo ani som neprišiel sám od seba, ale on ma poslal. Prečo neznáte mojej reči? Preto, že nemôžete počúvať moje slovo. Vy ste z otca diabla a chcete robiť žiadosti svojho otca*“ (Ján 8:42-44).

Čiže Pán Ježiš priamo povedal, že časť izraelského národa – ktorý ako celé etnikum je vyvolený Boží ľud – nie sú Božím ľuďom, ale sú to synovia diabla. Aj keď fyzicky sú to deti Abraháma, duchovne nimi nie sú. Duchovne sú to deti diabla. Ako je to možné, že niektorí fyzickí potomkovia Abraháma nie sú deti Abrahámove v duchovnom zmysle? Kľúčom je to, čo povedal Pán Ježiš: *Keby ste boli deťmi Abrahámovými, robili by ste skutky Abrahámove*. Ktoré skutky sú skutky Abrahámove? Je to Abrahámove poslušnosť, ktorá pramení z viery v Boha, z poznania Boha, z Abrahámovej dôvery v Boha. Skutky Abrahámove môže robiť len ten, kto má abrahámovskú vieru. A od vtelenia Krista je to viera v Krista, viera v evanjelium.

Božie slovo v apoštolskom učení to vyjadruje takto: „... *Lebo nie všetci, ktorí sú z Izraela, sú Izraelom*“ (Rímskym 9:6). Apoštol týmto hovorí: *Nie všetci, ktorí sú telesnými potomkami Abraháma, Izáka a Jakoba, nie všetci, ktorí sú etnickí Izraelčania, sú aj pravým (skutočným) Izraelom v duchovnom (nebeskom) zmysle, deti Božie, deti Abrahámove, skutočný (pravý) Boží ľud.* Kto z izraelského národa (etnika) je teda tým *semenom*, na ktoré sa vzťahuje konečná (nebeská) rovina zaslúbení zmluvy s Abrahámom a jeho semenom po jeho pokoleniach?

V ére do príchodu Pána Ježiša Krista sú to všetci tí Izraelčania, ktorí mali abrahámovskú vieru, čiže verili zaslúbeniam daným Abrahámovi rovnako, ako veril Abrahám. Počas služby Pána Ježiša v tele to boli všetci tí Izraelčania, ktorí ho prijali ako Božieho Syna a Spasiteľa. Činili pokánie, verili v neho ako zaslúbeného Mesiaša, Božieho Syna, Dávidovho syna, verili jeho slovám a poslúchali ho.

Od Golgoty a Letníc až po druhý Kristov príchod sú to všetci tí Izraelčania, ktorí veria evanjeliu ukrižovaného a vzkrieseného Krista a majú Kristovho Ducha (Rímskym 8:9). Títo patria Kristovi, patria do tela Kristovho, patria do Cirkvi. Títo budú spolu s veriacimi pohanmi pri druhom príchode Krista vzkriesení z mŕtvych alebo živí vychvátení zo zeme v ústrety Kristovi. Všetci títo, živí či mŕtvi patriaci Kristovi zo Židov a pohanov, sa stretnú s Kristom v povetrí a už budú navždy s ním (2. Tesalonickým 4:17).

Všetci tí, ktorí patria do *zostatku Izraela* počas všetkých generácií, sú tí, ktorí sú podľa *vyvolenia milosti* (Rímskym 11:5). Vyvolenie milosti sa nezastavilo na izraelskom národe ako etniku. Vyvolenie milosti pokračovalo vnútri izraelského národa a týkalo sa jednotlivcov vyvolených na spásu. Tých z izraelského národa, ktorí nie sú podľa vyvolenia milosti, Boh zatvrdil (Rímskym 11:7-10).

6. časť

Izrael na konci časov

Apoštol Pavol, keď vyjadruje svoju túžbu, aby celý izraelský národ ako etnikum bol spasený (Rímskym 9:1-3), tak je veľmi presný a hovorí o nich ako národe, ako o „príbuzných podľa tela“. Vzhľadom na ich špeciálnu úlohu a postavenie v Božom pláne spásy (Rímskym 9:4-5) a to, že telesne sú potomkami Abraháma, Písmo izraelský národ počas celej jeho histórie predstavuje z dvoch uhlov pohľadu. V jednom pohľade je Izrael „špeciálne telesné (prirodzené) Abrahámove potomstvo“. V druhom

pohľade len časť z nich je „semenom“ (potomstvom) aj v duchovnom zmysle. Pritom duchovným „semenom“ (potomstvom) sú len tí z nich, ktorí mali po pokoleniach buď abrahámovskú vieru, alebo počas prvého príchodu Krista a po Golgote vieru v Krista – len títo sú pravými, skutočnými Abrahámovými deťmi, deťmi vo viere. Navyše, takýmito pravými, skutočnými deťmi Abrahámovými sa stali aj všetci veriaci v evanjelium Ježiša Krista z pohanov (Rímskym 4; Galatským 3).

Budúcnosť izraelského národa

Z pohľadu príchodu Krista ako zaslúbeného semena v jednotnom čísle, príchodu Novej zmluvy ako naplnenia abrahámovskej zmluvy, majúcej povahu milosti, a vzniku Cirkvi zo Židov i pohanov ako semena v množnom čísle, ako pravých (duchovných) detí Abrahámových, Božích detí, by sa nám mohlo javiť, že pre izraelský národ ako etnikum už niet žiadnej budúcnosti, pretože zo zaslúbení daných Abrahámovi nezostalo už nič nevyplnené. Avšak Božie slovo v Liste Rímskym v kapitolách 9-11 výslovne hovorí, že pre izraelský národ má Boh ešte pripravenú budúcnosť. Tá je konkrétne nasledovná: hromadné národné obrátenie sa ku Kristovi, spasenie skrze vieru v Krista ako prichádzajúceho, izraelskému národu zaslúbeného Mesiáša. Stane sa to pri druhom príchode Pána. Túto udalosť podrobne rozoberáme v ďalších častiach.

Keď prišiel Kristus, izraelský národ ako celok ho neprijal. Prišiel do svojho vlastného a jeho vlastní ho neprijali (Ján 1:11). To o izraelskom národe ako celku (etniku) platí dodnes. Neznamená to však, že ani jeden Žid (Izraelita) neuveril v Krista, že ho všetci do jedného odmietli a odmietajú až doteraz. To nie, veď vieme, že mnohí uverili a Cirkev je zo Židov i pohanov – z tých dvoch vznikol jeden nový duchovný človek. V tomto ponímaní niet Žida ani Gréka, sluhu ani slobodného, muža ani ženy (Efezským 4:15-18; Galatským 3:27-29).

To, že izraelský národ ako celok Krista neprijal, však neznamená, že Boh zavrhol svoj ľud. Apoštol v Rímskym 11:1 vysvetľuje, že Boh svoj ľud nezavrhol. Z kontextu apoštolovej odpovede

je však zrejmé (verše 1-5), že Božím ľuďom nie je celý izraelský národ, ale tí, ktorí sú z viery, teda len Izrael z Izraela, čiže zostatok z Izraela. Sú to tí, ktorých „Boh vopred poznal“ (verš 2), ktorí sú podľa „vyvolenia milosti“ (verš 5).

V každej ére má Boh i tých zo Židov, ktorých „vopred poznal“ (Rímskym 11:2). To sú tí jednotlivci zo Židov, ktorí sú vierou spasení, ktorí nie svoju vlastnú spravodlivosť postavili ako prostriedok spásy, ale spravodlivosť z viery v Krista (Rímskym kapitola 10) a počítajú sa do *zostatku*: „*Takto teda stalo sa, že i v terajšom čase je zostatok podľa vyvolenia milosti*“ (Rímskym 11:5). Vyvolenie milosti je Božie vyvolenie jednotlivcov na spásu ešte pred založením sveta (Efezským 1:4).

To, že izraelský národ Krista neprijal, znamená, že Krista odmietli masovo (hromadne) ako národ (etnikum). Kapitola 11 Listu Rímskym je veľmi dôležitá preto, aby sme porozumeli, že skutočnosť, že izraelský národ Krista pri jeho prvom príchode neprijal, je súčasťou Božej prozreteľnosti a Božej milosti. Vďaka zatvrdeniu izraelského národa sa spasenie dostalo pohanom (verše 11-15). Túto skutočnosť vidíme aj historicky prítomnú v službe Pána Ježiša a jeho apoštolov. Pán Ježiš bol na prvom mieste poslaný k izraelskému národu. Vidíme to napríklad pri jeho stretnutí so ženou, ktorá má veľkú vieru a argumentuje šteniatkami, ktoré jedia omrvinky padnuté zo stola. Opakovane to vidíme v Skutkoch, keď apoštolovia kážu evanjelium najprv Židom po synagógach, a až keď Židia evanjelium odmietajú a stavajú sa na odpor, idú kázať pohanom.

To, že Židia Krista a evanjelium zavrhli, má dôsledok, ktorý je obrazne opísaný tak, že boli „ako prirodzené vetvy vylomené z koreňa olivy“ (Rímskym 11:17). Vylomení boli pre ich neveru, pre ich neverenie (verš 20). Koreňom olivy je Abrahám a jemu zasľúbené semeno, ktorým je Kristus. Židia, ktorí nepatria do zostatku, neuverili, pretože „sú Bohom zatvrdení“ (Rímskym 11:7-10). Toto ich (dočasné) zavrnutie apoštol Pavol nazýva „zmierením sveta“ (Rímskym 11:15) a v tom istom verši vysvetľuje, že opäť budú „prijatí“. Príde čas, kedy opäť budú „vštepení“ (Rímskym 11:23-24).

Vo veršoch Rímskym 11:21-22 je vsuvka, ktorá sa týka doktríny o nevyhnutnosti vytrvania vo viere až do konca. Aj pohania musia vytrvať vo viere, aby boli spasení. Vo veršoch 21-22 je to opísané výrazovými prostriedkami, že musia „zostať v dobrote Božej“.

Verš 23 prorocky oznamuje budúcnosť izraelského národa. Izraelský národ ako etnikum, ako celok, nezostane v nevere už navždy. Boh má moc ich vštepiť späť do olivy, čo sa prejaví tým, že uveria (nezostanú v nevere) a budú opäť vštepení. A čo sa týka času, kedy k tomu dôjde, kľúčové zjavenie je vo verši 25. Židia budú vštepení späť do svojej olivy vtedy, keď vojde plnosť pohanov, pretože: „... *zatvrdenie z čiastky stihlo Izraela dotiaľ, dokiaľ nevojde plnosť pohanov.*“ Kedy sa to stane, podrobnejšie rozoberieme v ďalších častiach.

Dôvod, prečo boli vylomení, je, aby pohania mohli byť vštepení – spasení vierou, a stať sa spoludedičmi abrahámovských zasľúbení. Vštepení do koreňa, ktorým je Abrahám a jeho semeno

(Kristus). Písmo ale ubezpečuje, že vyťatie Izraela nie je navždy. Opäť budú vštepení, keď uveria v Ježiša ako Krista a Spasiteľa. Bude to vtedy, keď obrátia svoj zreteľ na toho, ktorého prebodli, a povedia: „Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom“ (Matúš 23:39; Lukáš 13:34-35; Zachariáš 12:10). Teda vtedy, keď vierou prijmú Ježiša Krista ako zasľúbeného Mesiáša. Bez osobnej spasiteľnej viery sa to nestane: „*A zase oni, keď nezostanú v nevere, budú znova vštepení*“ (Rímskym 11:23). Teraz sú prirodzené vetvy vylomené neverením v Ježiša Krista (Rímskym 11:20). Ich vštepenie nastane po tom, ako bude spasená „plnosť pohanov“: „... *zatvrdenie z čiastky stihlo Izraela dotiaľ, dokiaľ nevojde plnosť pohanov*“ (Rímskym 11:25). Je to nevystihnuteľná Božia múdrosť a Božia prozreteľnosť v jeho pláne spásy – pozri Rímskym 11:29-36.

Stav izraelského národa od Golgoty po dnešok je v novozmluvnom Písme vyjadrený nasledovne: „*Podľa evanjelia sú nepriatelia, avšak sú milovaní pre otcov*“ (Rímskym 11:28). To, že „podľa evanjelia sú nepriatelia“, znamená, že ako neveriaci jednotlivci stoja mimo Novú zmluvu, nie sú spasení, nie sú súčasťou tela Kristovho. Preto z ich strany môže existovať aj prenasledovanie tých, ktorí sú z viery, ako tomu bolo aj v prvom storočí a ako to platí aj podľa duchovného princípu, že ten, kto je podľa tela (narodený z tela), prenasleduje toho, kto je narodený z Ducha (Galatským 4:29). Ich nepriateľstvo voči evanjeliu sa môže prejavovať aj zvädzaním od viery, ako to robili falošní služobníci „judaizanti“, ktorí kládli veriacim po zboroch obriezku tela a nariadenia

Možišovho zákona ako podmienku pre spasenie, pred čím veriacich varujú aj listy apoštolov. Tento stav je vyjadrený a prorocky predpovedaný aj takto: „A Izaiáš sa odvažuje a hovorí: *Nájdenny som od tých, ktorí ma nehľadali, zjavený som tým, ktorí sa po mne nepýtali. Ale o Izraelovi hovorí: Celý deň som vystieral svoje ruky k ľudu neposlušnému a proti-rečiacemu*“ (Rímskym 10:20-21).

To, že ako príslušníci izraelského národa sú „milovaní pre otcov“, znamená, že budúca hromadná spása skrze vieru je pre nich pripravená len a len kvôli zaslúbeniam daným Abrahámovi, Izákovi a Jakobovi. Nie pre niečo, čo by bolo na ich strane nájdene ako zásluha, ako čokoľvek, pre čo by sa dokázali Bohu zapáčiť. Kvôli tejto budúcej spásy Boh s nimi ešte koná milostivo, čoho súčasťou je aj nárok na národnú identitu a nárok na krajinu Kanaán (dnes vo forme súčasného štátu Izrael).

Deti tela a deti zaslúbenia z Izraela

„Ani preto, že sú *semä* Abrahámovi, nie sú všetci *detmi*, ale: *V Izákovi sa ti bude volať semä, to jest, nie deti tela sú detmi Božími, ale deti zaslúbenia počítajú sa za semä*“ (Rímskym 9:7-8). Všetci telesní (po rodovej línii) potomkovia Abraháma sú „semeno“ v tom zmysle, že sú telesnými potomkami Abraháma (deti tela). Pravým, skutočným „semenom“ Abrahámovým sú tí potomkovia Abraháma, ktorí sú „*detmi zaslúbenia*“. To sú deti Abrahámove (skutočné, v duchovnom zmysle) a deti Božie. Preto je Izmael *dietťaťom tela* a Izák je *dietťaťom zaslúbenia*: „*Lebo slovo zaslúbenia je toto: O tomto čase prídem, a Sára bude mať syna*“ (Rímskym 9:9). A platí to nielen

o Izmaelovi a Izákovi, ale aj o Ezavovi a Jakobovi: „*A nie len to, ale aj Rebeka počala z jedného, z Izáka, nášho otca. Lebo ešte keď sa neboli narodili ani neboli vykonali ničoho dobrého alebo zlého – aby zostávalo preduloženie Božie podľa vyvolenia, nie zo skutkov, ale z toho, ktorý povoláva – ešte vtedy jej bolo povedané, že väčší bude slúžiť menšiemu. Ako je napísané: Jakoba som miloval a Ezava som nenávidel*“ (Rímskym 9:10-13).

Tento text je kľúčový pre našu tému. Prichádzame k tomu, čo je príčinou, že niektorí Abrahámovi potomkovia sú *detmi tela* a iní sú *detmi zaslúbenia*. Rozdiel nie je zapríčinený ničím na strane človeka: „*Lebo ešte keď sa neboli narodili ani neboli vykonali ničoho dobrého alebo zlého.*“ Jedinou príčinou je Božia voľba, „*preduloženie Božie podľa vyvolenia*“. A netýka sa to len Ezava a Jakoba, týka sa to každého Abrahámovho dieťaťa podľa viery. Týka sa to každého Božieho dieťaťa, každého *dietťaťa zaslúbenia*: „*Zmilujem sa, nad kým sa zmilujem a zľutujem sa, nad kým sa zľutujem. Tak teda nie je to vecou toho, kto chce, ani toho, kto beží, ale vecou Boha, ktorý sa zmilováva*“ (Rímskym 9:15-16). „*Tak teda nad kým sa chce zmilovať, nad tým sa zmilováva...*“ (9:18), „*ktorých aj povolal, nás, nie len zo Židov, ale aj z pohanov*“ (9:24).

To, že skutočný Boží ľud (Božie deti) sú tí z Izraela (ako vyvoleného národa), ktorí sú podľa „*vyvolenia milosti*“ (Rímskym 11:5), a že do tohto ľudu patria aj spasení z pohanov, znamená, že vyvolenie milosti platí rovnako aj pre uverivších z pohanov. Aj oni sú podľa „*vyvolenia milosti*“. Vyvolenie milosti je Božie vyvolenie jednotlivcov k spásy (2. Tesalonickým 2:13-14) a je odliš-

né od Božieho vyvolenia izraelského národa spomedzi všetkých ostatných národov.

Zhrnutie o Abrahámovom duchovnom potomstve

1) *Jedinečný zaslúbený potomok – Kristus (Galatským 3:16):*

Je to jediný a špecifický (výnimočný) potomok, na ktorého sa v plnosti a konečnej miere vzťahujú všetky zaslúbenia dané Abrahámovi a v ktorom sa tieto zaslúbenia v plnosti aj napĺňajú (Rímskym kapitola 4; Galatským kapitola 3).

2) *Duchovné potomstvo (deti zaslúbenia, deti Božie) éry od Abraháma po Krista:*

Od Abraháma po Krista sú to všetci tí, ktorí mali abrahámovskú vieru a skrze ňu boli spasení (Židom 11:8-34). Od vzniku izraelského národa po Krista sú to všetci tí Izraeliti, ktorí tvoria *zostatok*, čiže pravý Izrael spomedzi etnického Izraela (Rímskym 9:6-8). Sú to tí, ktorí Bohu verili a poslúchali ho, lebo mali Bohom obrezané srdce v duchu (Rímskym 2:28-29, 2:7+10). Zaslúbenia abrahámovskej zmluvy pre nich platili aj v konečnom duchovnom/nebeskom rozmere, avšak nedostali ich počas svojho života (Židom 11:13, 11:39-40). Dostali ich až s príchodom Krista ako semena a s uvedením Novej zmluvy do platnosti (Židom 9:15). Pred príchodom Krista nemohli zažívať plnosť požehnaní, ktoré prišli s Kristovým príchodom a s uvedením Novej zmluvy. Len ich dopredu vierou videli a očakávali (Židom 11:13).

Toto duchovné potomstvo uvedenej éry bolo vo veľmi špecifickej situácii. Ako súčasť izraelského národa sa

dostali aj pod mojžišovskú zmluvu, pod Mojžišov zákon, ktorý bol pridaný pre prestúpenia, dokiaľ nepríde plnosť v Kristovi, a bol pestúnom vedúcim ku Kristovi. Napriek tomu, že mali osobnú spasiteľnú vieru a kráčali v poslušnosti viery, aj oni museli znášať spolu so svojimi príbuznými podľa tela trampoty a časné Božie tresty, ktoré prichádzali na národ Izrael za ich neposlušnosť a bezbožnosť, vrátane zavlečenia do babilonského zajatia.

Typickými príkladmi takýchto Božích detí, Abrahámových detí, završujúcich túto éru abrahámovskej zmluvy, sú Simeon a Anna, ktorí „očakávali potešenie Izraelovo“ (očakávali príchod Spasiteľa). Typickými príkladmi zo začiatku tejto éry, ešte pred daním Mojžišovho zákona izraelskému národu, sú Izák a Jakob, ktorí rovnako ako Abrahám očakávali nebeskú vlasť (Židom 11:10-16). O veriacich tejto éry platí: „*Tí všetci pomreli vo viere bez toho, že by boli dostali Bohom dané zaslúbenia, ale ich zďaleka videli a boli presvedčení o nich a vítali ich a vyznávali, že sú cudzincami a pútnikmi na zemi*“ (Židom 11:13).

3) *Duchovné potomstvo (deti zaslúbenia, Božie deti) éry Novej zmluvy:*

Tvoria ho všetci veriaci v evanjelium milosti ukrižovaného a vzkrieseného Krista (Galatským 3:29), čiže Cirkev zo Židov i pohanov (Galatským 3:28; Efezským 2:15). Oni sú telo Kristovo (1. Korintským 12:27; Efezským 4:12), ktorého hlavou je sám Pán Ježiš (Kolosským 1:18; Efezským 5:23), a sú chrámom Svätého Ducha (1. Korintským 3:16, 6:19). Veriaci v evanjelium sú pod Novou zmluvou. Znamením

Novej zmluvy je kalich krvi Ježiša Krista, pečatou Novej zmluvy je zapečatenie Svätým Duchom. Pod Novou zmluvou je vyplnené, že Boh je svojmu ľudu Bohom a Cirkev je Bohu jeho ľuďom (Židom 8:10). Deti zaslúbenia pod Novou zmluvou dostali Ducha na trvalé prebývanie (Galatským 3:2, 3:5, 3:14, 4:6; 2. Korintským 1:22, 5:5; Efezským 1:13, 4:30). Takúto skúsenosť a plnosť deti

zaslúbenia éry abrahámskej zmluvy nemohli zakúšať, i keď boli podľa Ducha (Galatským 4:29) a mali obriezku srdca. Na potomstvo novozmluvnej éry sa vzťahujú v plnosti a konečnej miere všetky nebeské (duchovné) zaslúbenia dané Abrahámovi vďaka tomu, že toto potomstvo je v Kristovi (Galatským 3 a Rímskym 4).

Peter Vajda

Poznámka autora

Prvých šesť častí cyklu je skrátaná a upravená verzia publikácie „Peter Vajda, *Zmluva zaslúbení*, vyd. SOLAS, Žilina 2017, ISBN 978-80-971486-1-4“.

Solas číslo 57, 15. ročník, 2022/4 (zima)

Časopis *Solas* vydáva občianske združenie Solas, Smreková 11, 010 07 Žilina 7.
IČO: 42064619. Je evidovaný Ministerstvom kultúry SR pod číslom EV 22/08.

Vychádza štyrikrát do roka.

Je nepredajný. Odberateľom ho zasielame bezplatne.

Číslo 57 vyšlo 2. decembra 2022 v náklade: 1 180 ks.

Tlač a distribúcia: Alfa print, s. r. o., Martin, www.alfaprint.sk

Žiadosti o zaradenie do zoznamu odberateľov pošlite na poštovú alebo e-mailovú adresu redakcie.

Dobrovoľné finančné príspevky a dary môžete posilať na účty:

Z územia Slovenska: VÚB Žilina, číslo účtu: SK08 0200 0000 0024 8691 6455;

Zo zahraničia: Číslo účtu v tvare IBAN: SK08 0200 0000 0024 8691 6455,

SWIFT: SUBASKBX; VÚB, Mlynské nivy 1, SK 829 90 Bratislava 25, Slovakia, Europe.

Fotografie: Redakcia *Solas*

Zodpovedný redaktor: Drahoslav Vajda, <http://drahoslav.solas.sk>

Poštová adresa redakcie: Redakcia *Solas*, P. O. Box 76, 010 07 Žilina 7, Slovensko
(Address: Editorial Board *Solas*, P. O. Box 76, SK 010 07 Zilina 7, Slovakia, Europe)

Tel. číslo redakcie: +421 948 444 155

e-mail: redakcia.solas@solas.sk; solas@solas.sk

web stránky: www.solas.sk; casopis.solas.sk; blog.solas.sk

ISSN 1337-883X

SOLA SCRIPTURA
SOLUS CHRISTUS
SOLA GRATIA
SOLA FIDE
SOLI DEO GLORIA

Solus

Takto hovorí Hospodin Zástupov: Hľa, zachránim svoj ľud...

**A dovediem ich, a budú bývať
prostred Jeruzalema a budú mi
ľudom, a ja im budem Bohom
v pravde a v spravodlivosti.**

Zachariáš 8:7-8

Jedine Bohu patrí sláva

Časopis Solas je, alebo sa môže stať, aj Vaším časopisom.
Čítajte a rozširujte ho. Prispievajte svojimi článkami, svojím svedectvom.
Podporujte ho modlitebne, podporujte ho finančne.

www.solas.sk